

# מלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "תצוה" (ובו ט' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה")

## "בזמורנג" (בעין הסערה)

פרק מ"ו "מבחן פתע" (מי בוחן את מי?)

והדברים צריכים ביאור. והנה ברמב"ן (כ"ט פס' ט') אכן עמד בעניין מפני מה לא נאמרו מכנסים בפרשת המילואים וכתב הטעם שהפריש המכנסים מיתר הבגדים, כי כל הבגדים היה משה רבינו מלביש אותם כפי שצווה "והלבשתם" אבל גבי מכנסים שעיקר טעמם הוא כדי לכסות בשר ערוה היו הכהנים לובשים אותם בהצנע. ולפיכך לא הזכיר אותם בסדר ההלבשה, כי שם נאמר הציווי למשה "ולקחת הבגדים והלבשתם" ולפיכך גם הפרישם במצוה ובעונש. נראה דלפי דברי הרמב"ן מבואר הטעם למה אכן כתבה התורה את הטעם בלבישת המכנסים לכסות בשר ערוה כדי לבאר את החילוק שבין הבגדים בעניין הלבשה.

וב"משך חכמה" כתב בטעם שפירש באבנטים ומגבעות "תעשה אותם לכבוד ולתפארת" דיעלה יפה לפי הנאמר בגמ' ביומא (דף כ"ג ע"ב) אליבא דר"ל דבעבודת הרמת הדשן אין צריכים רק שני כלים "מדו בד ומכנסי בד" אבל אינו לובש האבנט והמגבעת כי הם אינם עבור העבודות הפחותות כהרמת הדשן דהתם לובש הוא את הבגדים הפחותים והאבנט ומגבעת הם עבור העבודות היותר נכבדות, אבל מכנסים וכתונת שש צריכים גם להרמת הדשן.

והוסיף בעל המשך חכמה וז"ל "והנה כל דבר שיש בו כבוד בהיותו, לא יהיה בחסרונו פחיתות, אבל דבר שבהעדרו

א) למה נחלקו המכנסים מיתר הבגדים?

איתא בפרשה (פ"ח כ"ח פס' מ') "ולבני אהרן תעשה כתנת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת".

ולהלן (פס' מ"ב מ"ג) "ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכיים יהיו והיו על אהרן ועל בניו בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחרי".

יש להתבונן דבבגדי אהרן ובניו נחלקו הבגדים, דיש בגדים שנמנו בצוותא חדא, ונקראו בגדי כבוד ותפארת, ואילו המכנסיים לא הוזכרו רק לבסוף והתם נאמר לכסות בשר ערוה כביכול תיאור של בגד שנצרך מצד מהותו (אף אצל בגדי הדיוט) ואין זה נחשב בצוותא חדא עם הבגדים שנעשו לכבוד ולתפארת, וצריך ביאור בדבר זה שלא נמנו ביחד, וזה שבכל הבגדים התפרש הטעם משום בגדי כבוד ותפארת, ואילו במכנסים הטעם משום לכסות בשר ערוה. וכך גם בימי המילואים לא נכתב כלל סדר לבישת המכנסים.

ואיתא בגמ' ביומא דף (דף ה' ע"ב) אמר ר' יוסי בר חנינא מכנסים אין כתובין בפרשה, כשהוא אומר "וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן ליי" (פ"ח כ"ט פס' א') להביא מכנסים ועשירית האיפה"

ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת" וכתב שם הרמב"ן וז"ל "לכבוד ולתפארת שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים כמו שאמר הכתוב כחתן יכהן יפאר, כי כל אלו הבגדים לבושי מלכות הן וכו"י יעו"י ש.

וכן הוא ברמב"ם סה"מ (עשה ל"ג) "שנצטוו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לכבוד ולתפארת". הנה מבואר שטעם הבגדים כי הם לכבוד ולתפארת כמו אצל המלכים, וכן מצינו במעיל שהיה מנהג בנות המלכים ללבוש מעילים שתתעטפנה בהן באופן שאינו מכסה את מה שמתחתם אלא הייתה הכתונת פסים אשר תחת המעיל נראית וגלויה, וכן פירש הרמב"ן ז"ל (פס' ל"א) לגבי המעיל שהוא נחלק לשני כנפים מלמעלה עד למטה ולכן תראה הכתונת שמתחתיה, וכן על זה הדרך כתב הרמב"ם (פ"ט מהל' כלי המקדש הל' ב' ויעו"י שם בהשגות הראב"ד שתמה בדברי הרמב"ם מניין לו לומר כן) הרי לנו דעניין הכבוד והתפארת בבגדים אלו הוא בזה שמראים הם גם את הבגד שמתחתיהם.

ובתפא"י (בהקדמה לסדר מועד בכללי בגדי כהונה בד"ה המעיל) ביאר דאף לרש"י (פס' ד') וכן לשיטת הראב"ד שחולקת על הרמב"ם שהיה המעיל כעין חלוק מכל מקום הכתונת נראית הייתה מתחת לבגד, מלבד כן אצל הכהן הדיוט שלא הלך מעיל נראית הייתה הכותונת וכן הוא במגבעת והאבנט שנראים היו ועל כן ניתן לומר שהבגדים הללו נעשו לכבוד ללבוש, אבל המכנסים אצל אהרן ובניו לא נראים היו כלל שהרי היו ממתנים ועד ירכיים ותו לא, והכתונת הייתה מכסה עליהם לחלוטין וא"כ אין העין שוזפת אותם כלל.

וכיון שכן אי אפשר לומר עליהם שנעשים הם לכבוד ולתפארת, אשר על כן אפשר לומר הטעם שנחלקו המכנסים מיתר

יהיה פחיתות לא יהיה בהיותו שלימות וכבוד. והנה בגדים אילו אבנט ומגבעת) יהיו בהווייתם כבוד, אבל על המכנסים בלבשו אותם אינם בגדי כבוד אולם בהעדרם הוא פחיתות, לכן כתב מיתה על המכנסים שאם לא ילבש אותם יהיה פחיתות וחייב מיתה, וזה כדברי הר"י דאורליינוש בסנהדרין (דף פ"ג ע"ב) בתוספות ובזבחים (דף י"ז ע"ב) וחייב על ביאה ריקנית באהל מועד בלא מכנסים, אבל על שאר עבודות בגדי כהונה אינו חייב בחסרון רק על עבודה משום זרות דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והו כזרים ולא על ביאה ריקנית באהל מועד יעו"י ש.

הרי דפירש דעיקר העניין של מכנסיים למנוע את הפחיתות אבל אין בלבושו משום כבוד ולפיכך הקפידה התורה על העדרו יותר, ולפיכך לגבי ביאה ריקנית באוהל מועד חייב מיתה, אבל לא על יתר הבגדים רק היכא דהוי עבודה והתם חייב מדין זרות ולא מטעם חסרון בגדים.

ברם ברש"י (בפס' מ"א בד"ה והלבשת אותם ואת אהרן) כתב וז"ל "אותם האמורין לאהרן חושן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט וציץ ומכנסים הכתובים למטה" הרי שלא פירש כהרמב"ן דאהרן ובניו לבשו את המכנסים בצניעות ולא הוי חלק ממצות ההלבשה של משה (ועו"י בתוס' (דף ה' ע"ב להביא את המכנסים שלמדו מזה הדבר כאילו כתובים המכנסים בהדיא בפסוק, וכן הוא ברש"י שם)

א"כ הרי למעשה המכנסים בכלל, וצ"ב למה א"כ חילקו אותם לשניים ולמה גבי מכנסים כתבו הטעם שהוא משום להלביש בשר ערוה, הלא לכאורה דין אחד לכולם.. וביגנת אגוז"י ביאר בעניין, דהנה הרי ביארה התורה הטעם לבגדי הכהונה בפסוק (כ"ח ב') "ולבני אהרן תעשה כתנת

בשאר הימים היה השמן שמן של נס שלא בא מזית כלל, ואם כן אין זה שמן זית כלל, ואנן בעינן "שמן זית" ולא "שמן נס", ועל כרחך דצריך לומר כמו התירוץ הראשון שבכל לילה דלק רק שמינית מהשמן, והנס לא היה בכמות השמן כי הכמות נשארה כמות שהיא, אלא הנס היה באיכות השמן שיכל לדלוק פי שמונה מכוחו הטבעי, עכ"ד.

ובספר 'רבן של כל בני הגולה' מובא שאחד שאל את הגר"ח על שמועה זו ואמר לו הגר"ח 'זה ביאור יפה מאוד אבל מעולם לא אמרתי אותו', וכשמע זאת הג"ר ברוך בער זצ"ל תמה ואמר 'הרי אני שמעתי זאת מפיו', ואמר על זה הג"ר יעקב קמינצקי זצ"ל שודאי הגר"ח אכן אמר את הדברים, אלא שהאומר לא ניסח את הדברים בדקדוק כפי שאמר זאת הגר"ח, ואצל הגר"ח בדקות הבחנתו היה זה נחשב כתירוץ אחר לגמרי, ולכן אמר שמעולם לא אמר דבר זה.

וידוע להקשות על קושיית הגר"ח הנ"ל מהא דאיתא בהוריות י"א ע"ב שלדעת ר' יהודה שמן המשחה תחלתו שנים עשר לוגין וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים וכולו קיים לעתיד לבוא, ע"ש, הרי להדיא דשמן המשחה נתרבה בכמותו פי כמה וכמה ומכל מקום היה כשר לשמן המשחה, אף דגם שם כתוב בתורה (שמות ל כד) "שמן זית", הרי דגם שמן של נס כשר לשמן זית.

ויש שכתבו לתרץ קושיא זו, דהנה ידוע תירוץ של הט"ז על קושיית הב"י הנ"ל, שהקב"ה עושה נס רק לעשות יש מיש אך לא לעשות יש מאין, וי"ל דלפי זה לא קשיא קו' הגר"ח, כי השמן של הנס גם כן נעשה משמן זית שהתרבה, נמצא שהכל בא מחמת הזית, ולכן יש על כל השמן שם "שמן זית", ולפי זה יש לתרץ גם כן את הקושיא משמן המשחה, דשם השמן שהיה נתרבה, וכל קושיית הגר"ח היא דוקא על דברי הב"י שלפי דבריו נוצר השמן יש מאין, עכ"ד.

אך לענ"ד אם נאמר כן גם קושיית הגר"ח על הב"י אינה מוכרחת כלל, כי מי הכריחנו לומר שהנס התחיל רק אחרי שכלה כל השמן שבפך

הבגדים לפי שחלוקים הם לחלוטין בטעם עשייתם כפי שמפרש הפסוק עצמו, דהמגבעת האבנט והכתונת נעשו בשביל לתת כבוד ותפארת ללובש אותם ואילו המכנסיים אינם עומדים לראיה ואין בהם כבוד ואי"כ עיקר טעמם לכסות בשר ערוה, וכן נראה בפשטות מדברי בעל הטורים (פרי כ"ח פסי ד') וז"ל 'ואלה הבגדים ולא הזכיר מכנסיים שלא היו לכבוד ולתפארת ולא הזכיר ציץ לפי שלא היה בגדי' (ובזה גופא צ"ב ואכמ"ל) הרי לנו שעיקר עניין הזכרת הבגדים בעשייתן הוא עניין הכבוד והתפארת שבהן ומכנסיים אינם בגד שעומד לכבוד ולתפארת אלא נצרכים מצד צריכות הצניעות, ולפיכך אין עניין ליחד את הדיבור עליהם ודו"ק היטב.

\*\*\*

## מהרה"ג החו"ב בעל ויברך דוד שליט"א

### (ב) בענין הדלקה בשמן של נס.

וַיִּקְחוּ אֵלַיךְ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמָאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד (כז, כ)

הנה ידועה ומפורסמת קושיית הב"י או"ח סי' תר"ע למה קבעו את חנוכה שמונה ימים, הלא בפך שמצאו היה שמן כדי להדליק יום אחד, נמצא שלא היה נס אלא לשבעה ימים, ותירץ הב"י ג' תירוצים: א. שבכל לילה נתנו במנורה רק שמינית מהשמן ומ"מ דלק עד הבוקר. ב. שבליילה הראשון נתנו את כל השמן במנורה, ונשאר הפך מלא שמן כבתחילה. ג. שבליילה ראשון נתנו את כל השמן במנורה ודלק כל הלילה ובבוקר מצאו את הנרות מלאים כבתחילה, עכ"ד. וזכה רבינו לכוין בזה לדברי התוס' רא"ש שבת כ"א ע"ב שהקשה ממש כך ותירץ ממש כמו שני תירוץ הראשונים, וכתב עוד תירוץ שהוא כעין התירוץ השלישי, שבליילה ראשון נתנו את כל השמן במנורה ולא דלק ממנו בכל לילה כי אם השמינית.

וידוע בעולם בשם מרנא הגר"ח מבריסק זצ"ל דהקשה על התירוץ השני והשלישי, דלפי זה

התורה להדיא שכיון שיעשה שמן המשחה בתנאים המבוארים בתורה ממילא יחול דין שמן המשחה גם על כל השמן שיווצר אחר כך בנס מכח שמן זה, וזה פשוט ולק"מ (ושוב ראיתי כן בשם הגר"ח הלוי שליט"א).

ועוד מקשים העולם על קושיית הגר"ח הנ"ל דבמנחות ס"ט ע"ב מבואר דחיטין שירדו בעבים כשרים למנחות (ומבעיא לן רק אי כשרים לשתי הלחם דבעי' ממושבתיכם) ופירשו תוס' שירדו ע"י נס, הרי דנס יכול ליצור חיטין ממש ואם כן ה"ה דנס יכול ליצור שמן זית ממש.

אך נראה דיש לחלק, דבחיטים מה לי אם נוצרו מהאדמה או נוצרו ע"י נס, הא מכל מקום אין ביניהם שום חילוק ומהיכי תיתי דלזה יקראו חיטים ולזה לא, אך "שמן זית" פירושו שמן של זית, דהיינו שנסחט מפרי הזית, ואם נוצר בנס שוב אינו שמן זית, ואם היתה הקושיא דכיון שנעשה בנס אינו שמן כלל, אז ודאי היה קשה ע"ז מחיטין של נס, אך הקושיא היא רק דאינו שמן "זית", וכמו כן אם היו נוצרים זיתים בנס ומהם היו סוחטים את השמן, י"ל דאז היה שמן זית למהדרין, ולא היה על זה שום קושיא, אך כאן השמן לא בא מזית כלל.

[ושוב ראיתי כן בשיעורי הג"ר מיכל זצ"ל מנחות ס"ט ע"ב, ובשם הגרמ"ד הלוי זצ"ל ראיתי דאף אי שמן נס מיקרי שמן זית מכל מקום לא הוי "כתית" דלא נכתש מהזיתים].

ועוד ידוע להקשות על הקושיא הנ"ל המיוחסת להגר"ח מדברי הת"י בפ' ויקהל (ל"ה כ"ח) שהשמן זית שהביאו הנשיאים הובא ע"י העננים מגן עדן, ולכאורה שם לא היה שמן זית אלא שמן נס. ובעניותי לא הבנתי קושיא זו כלל, דהא מפורש בפרשת בראשית שיש בגן עדן עצי פרי, דכתיב "ויטע ה' אלקים גן בעדן וגו' ויצמח ה' אלקים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן" וגו', ואדם וחווה בעודם בגן עדן תפרו עלי תאנה, ועל עץ הדעת נחלקו התנאים אם היה חטה או תאנה או גפן (ובספר מקראי קודש הביא מהמדרש שהיונה הביאה לנח עלה זית מגן עדן, הרי שבגן עדן יש עצי זית).

או בקני המנורה, הא יש לומר בפשטות שהשמן התרבה תוך כדי שפיכתו למנורה או תוך כדי שדלקו הנרות בלילה, ואין כל הכרח לומר שלפי הב"י נוצר השמן יש מאין, ועל כרחך דהבין הגר"ח דגם שמן שנתרבה משמן זית ע"י נס אינו בגדר שמן זית, ואם כן שוב תמוה על קושיית הגר"ח, מה בין זה לשמן המשחה דכשר גם אם התרבה על ידי נס.

ומלבד זאת לא מסתברא כלל לענ"ד לומר ששמן שנתרבה בנס משמן זית נחשב שמן זית יותר משמן שנוצר יש מאין, דהא שניהם לא נסחטו מפרי הזית, ועוד דכאן כתיב "כתית" דהיינו כתוש כתרגומו, הרי דצריך דוקא שמן שנסחט מזיתים כתושים, ושמן שנתרבה בנס גם כן לא בא מזיתים כתושים, ומה בכך שנתרבה מכח שמן זית הא מכל מקום הוא עצמו אינו שמן זית אלא שמן שבא מחמת זית.

אמנם נראה דיש לחלק בין שמן המשחה לשמן של המנורה, דבמנורה כתיב "ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד", דהיינו שיש דין להעלות את הנרות בשמן זית, אך בשמן המשחה כתיב "ואתה קח לך בְּשָׁמִים ראש מֶרְדָּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְיָן בְּשָׁם מִחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתֵיךְ וּקְנֵה בְּשָׁם חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתֵיךְ. וְקִדְה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וּשְׁמֵן זֵית הַיֵּן. וְעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ רִקְח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רִקְח שֶׁמֶן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ יְהִי. וּמְשַׁחַתְּ בּוֹ אֶת אֹהֶל מוֹעֵד" וגו', דהיינו שנאמר למשה רבינו שיקח את כל הדברים יחד עם שמן זית ויעשה מהם שמן המשחה, ואחר כך ימשח בשמן המשחה את כל הדברים הטעונים משיחה.

הרי דבמשיחה עצמה לא נאמר כלל דין שצריך למשוח את הדברים הטעונים משיחה בשמן זית, אלא הדין הוא רק למשוח ב"שמן המשחה", יהיה ממה שיהיה, ורק בתנאי עשיית שמן המשחה יש דין שצריך לעשותו דוקא עם שמן זית, כדי שיחול עליו דין שמן המשחה, וכיון שכן י"ל דכיון שחל עליו דין "שמן המשחה" ממילא גם כל השמן שיתרבה מכוחו הוי שמן המשחה, דהא מעיקרא כך אמרה התורה שישים רק י"ב לוגין שמן וימשח בו בכמויות עצומות, אם כן הרי בזה אמרה

**ושמואל בקוראי שמו – עיונים במשנתו של  
השם משמואל ז"ע  
פרשת תצוה תרע"ג  
(מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א)**

**ג) מעלת בגדי הכהונה וביאור החילוק בין כהנים  
ללוויים**

איתא בגמרא (זבחים יז, ב): "אמר רבי אבוה אמר רבי יוחנן, ומטו בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון, דאמר קרא (שמות כט, ט) "וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחקת עולם", בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם". ומבואר מדברי הגמרא שבגדי הכהונה של הכהנים אינם דין בעבודה אלא הם נותנים לכהנים דין כהונה. בזמן שאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם. ויש להתבונן בענין זה אמאי שם כהונה תלוי בבגדי הכהונה. ועוד צריך ביאור אמאי הלוויים שהיו עוסקים אף הם בעבודה, לא היו צריכים בגדי כהונה.

וכתב השם משמואל, וזה לשונו: "ענין בגדי כהונה הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שכהנים שהיו פנימיים היו צריכין לבגדי כהונה לכיסוי, אבל לויים שעבודתם בשיר לארמא קלא כמו שכתב בזוה"ק (קרח קעז, ב) והיא בהתגלות על כן אינם צריכין לבגדים, עד כאן תוכן דבריו". עכ"ל.

ובאמת ששורשי הדברים נאמרו בזוהר שם, וז"ל הזוהר: "רבי אלעזר (נ"א רבי אבא) אמר וכו' דהא מלה בחשאי לא אית לגבייהו אלא לכהני (ועל דא) דמלה דלהון ועובדא דלהון ברזא ובחשאי וליואי לארמא קלא, בגין כך כהני בחשאי וברזא ועל דא אסיר לון חמרא דחמרא לארמא קלא ולגלאה רזין איהו בגין כך ליואי אתמסרו לארמא קלא דהא דינא אתאחד דינא באתגלייא איהו ולפרסמא מלה קמי כלא אבל כהנא כל מלוי ברזא ובחשאי ולא באתגלייא". והיינו שעבודת הכהנים היא בסוד ובחשאי ועל כן אסור להם לשתות יין שעניינו הוא גילוי ופרסום, כמאמר הגמרא (עירובין סה, א) "נכנס יין יצא סוד", ואילו הלוויים שעבודתם היא בקול ובגלוי בשירה

ואם הקושיא שעצים אלו גדלו בנס כמ"ש 'ויצמח ה' אלקים', הלא אז היה ששת ימי בראשית וכל העצים שבעולם הצמיחם ה' בששת ימי בראשית, אך מאז ואילך י"ל שגדלים בדרך הטבע

(ובלא"ה נראה דגם זיתים של נס ממש כשרים לעשות מהם שמן כנ"ל), וכבר ביאר הרמב"ן בשער הגמול שכל הדברים שנאמרו בגן עדן הם כפשוטם אף שיש להם גם סוד, והביא שכן כתב האבן עזרא בהקדמתו, וכן כתב הרמח"ל בדעת תבונות (סי' קכו) "שודאי אין מקרא יוצא מידי פשוטו והעצים עצים היו והאכילה אכילה, אך פירות דקים ואכילה דקה מה שאין מחשבתנו מציירת" כו'.

והיוצא מדברינו דבין אם הקשה הגר"ח קושיא זו בין אם לא, מכל מקום לכאורה היא קושיא נכונה מאוד, וצ"ב מה יענו התוס' רא"ש והב"י על קושיא זו.

ונראה דאפשר לומר דהשם "שמן זית" אינו דוקא על שם שנסחט מפרי הזית, אלא דזהו שם העצם של החומר הנקרא "שמן זית", ולו יצויר שהיה אפשר ליצור חומר כזה ממרכיבים אחרים, באמת גם הוא היה נקרא שמן זית [אלא שבמציאות אין בכח בן אנוש לייצר כזה חומר בשום אופן, כי גם אם ייצרו במעבדה תרכובת המכילה ממש את אותם יסודות כימיים שיש בשמן הזית ובאותו המינון, עדיין יהיה זה רחוק מאוד מהשמן זית האמיתי,

כי יש הרבה חומרים ותכונות שהמדע עדיין לא גילה, וכידוע על כמה וכמה דברים שניסו המדענים לחקות את הטבע ולא עלה בידם כהוא זה, כמו איברים מלאכותיים, תחליפי חלב אם, ועוד], כי השם אינו דוקא משום שבא מפרי הזית אלא משום שבדרך הטבע חומר כזה בא רק מהזית, ולכן אם נוצר שמן כזה בדרך נס י"ל דשפיר מקרי "שמן זית", כיון שהוא ממש אותו חומר הנקרא "שמן זית".

\*\*\*

כרחך היא ראייה רוחנית, וכעין הרואה ברוח הקודש שצופה ומביט כאלו היה עומד לפניו ואין הגשם מפסיק וחוצץ בפני הרוחני".

"והנה שורש אור זה היא בהתדבק העלול בעילה בדביקות עצומה, וכמו שכתב הרמב"ם בפרקי הצלחה לתלמידו "אז תראה ותשמע מה שאין בו ספק", וזהו כח שניתן בנבראים שיהיה בידם להתדבק בדביקות עצומה כזו.

וזהו הפירוש שנברא ביום ראשון, שיום ראשון שימשה מדת חסד כנודע שכל שבעת ימי בראשית שימשה בכל יום מדה אחת על הסדר, וביום ראשון חסד ובשני גבורה וכו', והנה חסד היא אהבה ודביקות ונשפעה מדה זו בנבראים שיהיה ביכלתם להדבק באהבה, ובשביל זה היה צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו. אך באשר צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהם של רשעים עמד וגנזו, והיינו על פי מה שהגיד כ"ק זקני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק לאיש ששאלו למה אין כעת האהבה כל כך גדולה בין החסידים כמו בדורות הראשונים, והשיב שיש בשמים היכל אהבה והוא סתום אך הרבי ר' לוי יצחק זצ"ל מברדיטשוב הרתיק על ההיכל ההוא ונפתח לו, ומזה נשפעה אהבה גדולה בעולם, אך באשר הרשעים השתמשו באהבה לאהבות חיצוניות ונתרבה גילוי עריות בעולם עמדו צדיקי הדור וסגרוהו, כן ממש י"ל שלכן נגנז האור שנברא ביום ראשון שהיא אהבה ודביקות כנ"ל, ובשביל הרשעים שלא יקחוהו לטינופת שלהם עמד וגנזו". עד כאן דבריו.

והיינו שבאמת השפעת טובו של השי"ת היא לאין תכלית ולאין שיעור, אלא שהרשעים משתמשים בריבוי הטובה לקלקל מעשיהם, ועל כן הוצרך הקב"ה לצמצם את שפעת טובו והארת פניו. וכנודע שישמעאל נקרא "חסד דקליפה" שזהו עניינו להשתמש במידת החסד לרעה.

### מענה יתבאר החילוק בין כהנים ללוויים

אחר שהתבאר גודל סכנת ריבוי האורה, כתב השם משמואל, וזה לשונו: "ובזה יש לפרש מאמר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שהכהנים באשר הם פנימיים צריכין לבוש וכיסוי, היינו

ובזמרה מותר להם לשתות יין. ועל דברי הזוהר הללו הוסיף השם משמואל בשם אביו האבני נזר זי"ע [שבשבוע זה חל יום פטירתו] שזהו טעם ההבדל בין כהנים ללוויים בענין בגדי כהונה. והדברים צריכים ביאור גדול, אמאי עבודה שהיא בגלוי אינה צריכה בגדים, ועבודה שבסתר כן צריכה בגדים, ומה שייך ענין גלוי וסתר בעבודת הכהנים והלוויים.

עוד הקשה השם משמואל, שאם כן אמאי אמרו בגמרא (תענית יא, ב) שמשה רבינו שימש בחלוק לבן בשבעת ימי המילואים, והלא משה היה תכלית הפנימיות עד שאפילו שמו משה הוא רק מלשון שלילה, כמאמר הכתוב (שמות ב, י) "כי מן המים משיתיהו", כמו שביאר המהר"ל (גבורות ה' פרק יח), ואם כן לכאורה היה צריך ביותר לבגדי כהונה, שהרי הוא פנימי בתכלית.

### דבר שהוא טוב צריך שמירה שלא ישתמשו בו לרעה ח"ו

בגלל קושיות אלו, כתב השם משמואל, וזה לשונו: "ויש לפרש על פי מה שאמרו ז"ל (חגיגה יב, א) דאור שנברא ביום הראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם עד סופו כיון שצפה הקדוש ברוך הוא במעשיהם של רשעים גנזו. ויש להבין הלא הקדוש ברוך הוא הוא הטוב ומטיב לרעים ולטובים ולמה גנזו מהם, ועוד הלוא כמה וכמה דברים טובים בעולם ולא גנז אלא את האור בלבד, ובש"ס תענית (טו, א) צדיקים לאורה וישרים לשמחה, ופירש רש"י שישרים עדיפי מצדיקים, וא"כ על כרחך שהשמחה עוד עודפת במעלה על אורה והיה לו לגנוז את השמחה".

"אך יש לפרש דהנה אור שנברא ביום הראשון שאדם מביט בו מסוף העולם עד סופו אין הפירוש כפשוטו שהיה אור רב מאד ועל כן היו יכולין להביט בו בתכלית הרוחק, דהא תינח אם היתה הארץ שטחית, אבל הארץ היא כדורית וא"כ חלקי הארץ וגבשושיתה מפסיקים. אך יובן על פי ברייתא דמלאכת המשכן הובאה בתוס' (שבת כב, ב) היה מסתכל בטפיח ויודע מה בתוכו בחבית ויודע מה בתוכה. והנה ראייה זו איננה ראייה גשמית כי הגשם חוצץ ומפסיק בפני הגשם, אלא על

## מענתה אתי שפיר אמאי משה רבינו לא הוצרך לבגדי כהונה

אחר שביארנו ענין גודל השמירה נותר לנו לברר אמאי משה רבינו לא הוצרך לבגדים. וכתב השם משמואל, וזה לשונו: "ולפי זה שפיר מובן מה שלא הוצרך משה רבינו ע"ה לבגדים, דהנה כתיב במשה (שמות לד, ל) "והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו". ולכאורה יש להבין יראה זו מה טיבה הלא פני משה כפני חמה (ב"ב עה, א), וכי מתייראים מן החמה, והיה לו לומר שלא יכלו להביט בפניו כמו מי שעניו טרוטות אינו יכול להסתכל בחמה, אבל למה עוד ייראו. אבל לפי הנ"ל יובן, דהנה אמרו ז"ל (ברכות לג, ב) יראה לגבי משה מילתא זוטרתא היא, ויראה היא אותיות ראייה, וראה מה שלא ראה זולתו, על כן קרן עור פניו כדמיון מראה המלוטשת העומדת נגד החמה כן הבהיקו פניו מזיו השכינה, ועל כן כמו שהיתה בו מדת היראה בתכלית, כן יראו מגשת אליו, ובמדרש (שמות רבה מה, ה) "בשכר כי ירא וייראו מגשת אליו". ומענתה יובן ק"ו מלויים שהיתה מדתם יראה לא הוצרכו לבגדים וכיסוי, משה רבינו ע"ה שאף ישראל היו יראים מגשת אליו על אחת כמה וכמה".

והיינו שמשה רבינו בגודל יראתו שמר על גודל האהבה שלא תלך לחיצונים ח"ו, ועל כן היה יכול לעבוד בבגדי לבן, ולא הוצרך לבגדי זהב. ונמצא מדבריו הקדושים יסוד גדול. השפעות רוחניות צריכים לשמירה יתירה, שלא ילכו לחיצונים, ורק מידת היראה שומרת על אותם. השפעות שלא ילכו לחיצונים.

\*\*\*

### מהגאון רבי צבי כהן שליט"א

#### ד) נשפך הדם ואספו

בס"ד

לקחת מדם הפר וגו' (כט יב)

בפסיקתא זוטרתא איתא: ולקחת מדם הפר - דם מהפר יקבלנו, שאם נשפך לא יאספנו מן הרצפה (ורמז לזה בפירוש הר"א בן הרמב"ם). ומקור הדין הוא במשנה (זבחים כה א) דתנן, נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול. ובגמ' שם נלמד פסול זה מקרא דכתיב בפר כהן משיח

שכהן מדתו חסד ואהבה, והכיסוי הוא לבל יקבלו הרשעים מאהבה זו לטינופת שלהם, ותהיה אהבה מוגבלת, על כן עבודת הכהנים היא בחשאי, אך הלויים באשר מדתם מדת יראה כנודע ובחינת שמאל דוחה, על כן לעומת שמדתם לעמוד מנגד מחמת היראה, כן נמי כחות הרשעים עומדים מנגד ואינם יכולין לקבל מהם מאומה, אף שעבודתם היתה נמי בדביקות עצומה בשיר, וכמו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצללה"ה שלעומת שהאדם מתרחק ממה שאינו שייך לו, כן נמי מתרחקים ממנו עניינים חיצונים שאין להם שייכות לו, על כן לא הוצרכו הלויים לבגדים". עד כאן לשונו.

ומבואר כאן יסוד עמוק. מידת היראה שמהותה היא הגבלה וצמצום, אף שגם בה יש דבקות עצומה, כנודע מדברי פאת השולחן (בהקדמת חיבורו) בשם אדונו הגר"א זצ"ל שהאריך בביאור ענין שירת הלוויים, אין חשש שמא יינקו ממנה הרשעים, כיון שמידה שמהותה היא צמצום אינה יכולה להתפשט יותר מטבעה. רק במידת החסד שהשפעתה היא בלי גבול צריך לעשות לה גבול. ובמה שכתב האבני נזר זי"ע "שלעומת שהאדם מתרחק ממה שאינו שייך לו, כן נמי מתרחקים ממנו עניינים חיצונים שאין להם שייכות לו", יש לבאר ענין נפלא. הנה במשנה (מגילה ט, ב) מבואר: "אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, וירושלים לפניו מן החומה", ובגמרא (זבחים קיח, ב) ביארו את טעם החילוק: "רבי אבהו אמר, אמר קרא (בראשית מט, כב) "בן פרת יוסף בן פרת עלי עין", עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל כמלא עיניה. רבי יוסי ברבי חנינא אמר (דברים לג, טז) "ורצון שוכני סנה", עין שלא רצתה ליהנות מדבר שאינו שלו, תזכה ותאכל בין השנואין". וזהו כדברי האבני נזר, שכיון שיוסף גדר את עינו ממה שאינו שלו זכה מדה כנגד מדה שעניינים חיצוניים שאינם שייכים לו וכוחות טומאה בדלים ממנו, ועל כן אין שולטת בו עין הרע (ברכות כ, א). והדברים נפלאים.

וּלְקַח הַכֶּהֵן מִדַּם הַפֶּר' וּדְרָשִׁינָן דָּם מִהֶפֶר יִקְבְּלוּנוּ דְגֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין. וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת לְמָה צָרִיךְ שְׁנֵי דְרָשׁוֹת לְפָסוּל נִשְׁפָךְ הַדָּם, גַּם הַפְּסוּק דּוֹלְקַח מִדַּם הַפֶּר, וְגַם סוּק דּוֹלְקַח הַכֶּהֵן מִדַּם הַפֶּר. וְהִנֵּה בְחִידוּשֵׁי הַגְּרִי"ז שֶׁמֶּהֵבֵא דְרָשָׁא שְׁלִישִׁית לְדִין זֶה שֶׁל נִשְׁפָךְ הַדָּם, דְּבִתּוֹרַת כֹּהֲנִים (דְּבוּרָא דְנִדְבָה פ"ד ד' י"א) יִלְפִינָן לִיה מִדְּכַתִּיב "וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם" הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בְּכָלִי ע"כ, וְהִקְשָׁה הַגְּרִי"ז לְמָה נִצְרָכִים שְׁנֵי הַדְּרָשׁוֹת שֶׁל הַגַּמ' וְשֶׁל הַתּוֹרָה כֹּהֲנִים.

וְיִבְיָא בְּזֵה, דְּהִנֵּה בְעֵיקָר הַפְּסוּל שֶׁל נִשְׁפָךְ הַדָּם עַל הַרְצָפָה וְאַסְפוֹ, לְכַאוּרָה גְּדֵר הַדִּין הוּא שֶׁהַקְּבֵלָה צָרִיךְ לִהְיוֹת יִשִׁירוֹת מִצּוּרֵי הַבְּהֵמָה, וְהוּא דִין בְּקֵבֵלָה שֶׁאִם קִיבֵל מִהַרְצָפָה פְּסוּל. וְהִקְשׁוֹ הָאֲחֵרוֹנִים דְּמִצִּינוּ בַּגַּמ' דִּין זֶה גַּם לְגַבֵּי מִנְחָה (כְּמִבּוּאָר בְּמִנְחוֹת כו ב' דְּקִמְץ בִּימִין וְנִתְּנוּ לְשִׁמְאַל פְּסוּל דְּהו"ל כְּדָם שֶׁנִּשְׁפָךְ לְרִצְפָה וְאַסְפוֹ), וְהִרִי בְּמִנְחָה אֵין כָּלֵל דִּין קֵבֵלָה.

וּמִכַּח קוֹשִׁיא זֹו כְּתִיב בְּחִידוּשֵׁי ר' חַיִּים הַלְוִי (מַעַה"ק פ"ג ה"ב) שֶׁגִּדֵּר הַפְּסוּל הוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַקּוֹמֵץ בְּמִקּוֹם אֲחֵר קוֹדֵם קֵבֵלָה, וְרַק שִׁיקוּבֵל תִּיכַף בְּכָלִי הַמְּקַבְּלוֹ וְהַמְּקַדְּשׁוֹ כו' ע"ש, וְהִינּוּ שֶׁפְּסוּל הוּא בְּגוֹף הַדָּם, שֶׁאִם הִיָּה הַדָּם בְּמִקּוֹם שֶׁאִינוּ רְאוּי לְקִידוּשׁ שׁוֹב אֵינוּ יֹכֹל לְהִתְקַדֵּשׁ, וְלִכֵּן גַּם בְּקוֹמֵץ צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַפְּסוּק בֵּין יְדוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהוּא מְקוֹם הַקּוֹמֵץ עַד אֲחֵר קִידוּשׁ הַקּוֹמֵץ בְּכָלִי שֶׁרֵת.

וְהַגְּרִי"ז עֲצָמוּ בִּיָּאָר בְּנוֹסַח אֲחֵר, שֶׁהַפְּסוּל הוּא בְּמָה שֶׁאֵין הַדָּם בְּמִקּוֹמוֹ, וְצָרִיךְ שִׁיְהִיָּה בְּצוּרֵי שֶׁהוּא מְקוֹם לְקֵבֵלָת הַדָּם מִהַצּוּרֵי, אוֹ בְּכָלִי שְׁבוּ נִתְקַדֵּשׁ, וְכִשְׁיִוצָא מִחוּץ לְמִקּוֹמוֹ נִפְסֵל. וְהוֹכִיחַ כֵּן מִהָא דְּמִבּוּאָר בַּגַּמ' (יּוֹמָא מַח א) שֶׁגַּם בְּקִטּוֹרֵת יֵשׁ פְּסוּל שֶׁל נִשְׁפָךְ הַדָּם, אִף שֶׁאֵינוּ טְעוּן קֵבֵלָה וְכָלִי, וְע"כ שֶׁגִּדֵּר הַפְּסוּל הוּא בְּמָה שֶׁאֵין הַדָּם מוֹנַח בְּמִקּוֹמוֹ.

[וְכִתְבֵי לִיִּישֵׁב עַפ"ז הָא דְּמִבּוּאָר בְּתו"כ שֶׁמֶּהֵבֵא שִׁישׁ דְּרָשָׁא לְהַכְשִׁיר נִשְׁפָךְ הַדָּם מִהַכְּלִי, וְהִנֵּה אִם גְּדֵר הַפְּסוּל הוּא בְּקֵבֵלָה אוֹ בְּקִידוּשׁ הַכְּלִי א"כ לְאַחַר שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בְּכָלִי מִהֵיכָל לֵן לְפָסוּל וּמֵאֵי צָרִיךְ קָרָא לְהַכְשִׁירוֹ, אִךְ לְפִי הַנּוֹסַח הַנ"ל שֶׁהַדָּם צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּמִקּוֹמוֹ נִיחָא דְּאִף לְאַחַר שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בְּכָלִי הִיָּה צָרִיךְ לְהַפְּסֵל ע"כ.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף עַל דְּבִרְיוֹ, דְּמִצִּינוּ בְּאוּר זְרוּעַ (ע"ז ס"י רַס"ט) דְּהָא דְּבִנְשִׁפָךְ מִן הַכְּלִי כֶּשֶׁר, הוּא מִשׁוּם דְּכָל הָעוֹמֵד לִיזְרֹק כְּזֹרוּק דְּמִי ע"ש, וּמִשְׁמַע ג"כ דְּבִלָּא טַעַם זֶה הִיָּה רְאוּי לְפָסוּל, וְכִדְּבִרֵי הַגְּרִי"ז.] וְהִנֵּה בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (דְּבוּרָא דְנִדְבָה פ"ד ד' י"א) יִלְפִינָן לִיה מִדְּכַתִּיב "וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם" הַדָּם שֶׁנִּתְקַבֵּל בְּכָלִי ע"כ, וְהִקְשָׁה הַגְּרִי"ז לְמָה נִצְרָכִים שְׁנֵי הַדְּרָשׁוֹת שֶׁל הַגַּמ' וְשֶׁל הַתּוֹרָה כֹּהֲנִים. וְיִבְיָא בְּזֵה, דְּהִנֵּה בְעֵיקָר הַפְּסוּל שֶׁל נִשְׁפָךְ הַדָּם עַל הַרְצָפָה וְאַסְפוֹ, לְכַאוּרָה גְּדֵר הַדִּין הוּא שֶׁהַקְּבֵלָה צָרִיךְ לִהְיוֹת יִשִׁירוֹת מִצּוּרֵי הַבְּהֵמָה, וְהוּא דִין בְּקֵבֵלָה שֶׁאִם קִיבֵל מִהַרְצָפָה פְּסוּל. וְהִקְשׁוֹ הָאֲחֵרוֹנִים דְּמִצִּינוּ בַּגַּמ' דִּין זֶה גַּם לְגַבֵּי מִנְחָה (כְּמִבּוּאָר בְּמִנְחוֹת כו ב' דְּקִמְץ בִּימִין וְנִתְּנוּ לְשִׁמְאַל פְּסוּל דְּהו"ל כְּדָם שֶׁנִּשְׁפָךְ לְרִצְפָה וְאַסְפוֹ), וְהִרִי בְּמִנְחָה אֵין כָּלֵל דִּין קֵבֵלָה.

וּמִכַּח קוֹשִׁיא זֹו כְּתִיב בְּחִידוּשֵׁי ר' חַיִּים הַלְוִי (מַעַה"ק פ"ג ה"ב) שֶׁגִּדֵּר הַפְּסוּל הוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַקּוֹמֵץ בְּמִקּוֹם אֲחֵר קוֹדֵם קֵבֵלָה, וְרַק שִׁיקוּבֵל תִּיכַף בְּכָלִי הַמְּקַבְּלוֹ וְהַמְּקַדְּשׁוֹ כו' ע"ש, וְהִינּוּ שֶׁפְּסוּל הוּא בְּגוֹף הַדָּם, שֶׁאִם הִיָּה הַדָּם בְּמִקּוֹם שֶׁאִינוּ רְאוּי לְקִידוּשׁ שׁוֹב אֵינוּ יֹכֹל לְהִתְקַדֵּשׁ, וְלִכֵּן גַּם בְּקוֹמֵץ צָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַפְּסוּק בֵּין יְדוֹ שֶׁל כֹּהֵן שֶׁהוּא מְקוֹם הַקּוֹמֵץ עַד אֲחֵר קִידוּשׁ הַקּוֹמֵץ בְּכָלִי שֶׁרֵת.

וְהַגְּרִי"ז עֲצָמוּ בִּיָּאָר בְּנוֹסַח אֲחֵר, שֶׁהַפְּסוּל הוּא בְּמָה שֶׁאֵין הַדָּם בְּמִקּוֹמוֹ, וְצָרִיךְ שִׁיְהִיָּה בְּצוּרֵי שֶׁהוּא מְקוֹם לְקֵבֵלָת הַדָּם מִהַצּוּרֵי, אוֹ בְּכָלִי שְׁבוּ נִתְקַדֵּשׁ, וְכִשְׁיִוצָא מִחוּץ לְמִקּוֹמוֹ נִפְסֵל. וְהוֹכִיחַ כֵּן מִהָא דְּמִבּוּאָר בַּגַּמ' (יּוֹמָא מַח א) שֶׁגַּם בְּקִטּוֹרֵת יֵשׁ פְּסוּל שֶׁל נִשְׁפָךְ הַדָּם, אִף שֶׁאֵינוּ טְעוּן קֵבֵלָה וְכָלִי, וְע"כ שֶׁגִּדֵּר הַפְּסוּל הוּא בְּמָה שֶׁאֵין הַדָּם מוֹנַח בְּמִקּוֹמוֹ.



בדם אלא דין בצורת הקבלה שיעשה לכתחילה ישירות מהפר ולא דרך הסכין, ומיושב קושיית התוס' למ"ל תרי קראי.

וא"כ יש להוסיף דהרמב"ם אזיל לטעמיה, שדין נשפך הדם אינו דין בקבלה אלא במה שהדם נמצא שלא במקומו, ובדם שע"ג הסכין לא שייך להחשיבו כאינו במקומו שהרי כך צורת השחיטה שחלק מהדם נמצא ע"ג הסכין, וע"כ שהוא דין חדש שלא יעשה את קבלת הדם ע"י הסכין. אבל רש"י לשיטתו שדין נשפך הדם הוא דין בקבלה שיעשה ישירות מהפר, א"כ שייך פסול זה גם בדם שע"ג הסכין, ולכן משמע מדבריו שדין זה שייכא לדין של נשפך הדם וכדברי התוס'.

ג. עוד איתא בגמ' שם, אר"ח א"ר ירמיה בר אבא, השוחט צריך שיתן ורידין לתוך הכלי. ופרש"י, דנהוי קבלה מהפר שפיר. והיינו שהדם יגיע מיד לאויר הכלי ולא יהיה בינתים באויר, והוא ג"כ מיסוד הדין של נשפך הדם, שהקבלה צריכה להיות ישירות מהצואר לכלי, וכמ"ש רש"י בהמשך הסוגיא (ד"ה אי אתה): והתורה אמרה דם מהפר יקבלנו (ומבואר מזה שהוא גם לעיכובא).

אמנם ברמב"ם שם כתב וז"ל, וצריך שיתכוין לקבל כל הדם כיצד הוא עושה אוחז הסימנים בידו ומוציאן עם הורידין לתוך המזרק כו' כדי שיתקבל הדם כולו בכלי ע"כ. ומבואר שהצורך בנתינת הורידין בכלי הוא רק בכדי לקבל את כל הדם, וכ"ה גם בפירוש המשניות (וצ"ב לדעתו מש"כ בגמ' א"א למזרק בלא זינוק ועי' בשפ"א).

ויל"ע למה לשיטת הרמב"ם אין פסול גם מדין נשפך הדם (והיה אפשר"ל דאה"נ, אלא שמצד דין נשפך הדם אי"צ להניח את הורידין בתוך הכלי אלא רק באויר שמעליו כדפרש"י, והרמב"ם שם כתב להניח בתוך הכלי, ומשמע שהכוונה בתוך אויר הכלי וכמ"ש באבה"א שם, וזהו רק בשביל לקבל את כל הדם. אך עי' בהר המוריה שפירש גם בדעת הרמב"ם שאין הכוונה בתוך הכלי דזה א"א וכמ"ש רש"י).

וי"ל דאף בזה נחלקו רש"י והרמב"ם לטעמייהו, דלשיטת הרמב"ם שפסול נשפך הדם הוא מצד

בכה"ג שקיבלו בכלי שרת אף שלא היה כשיעור אם חזר ועירבו כשר, משא"כ בדם שיש גם פסול בקבלה שצריכה להיות מצואר הבהמה, ולכן לא מהני שיחזור ויערב את שני הדמים, כיון שהקבלה הראשונה פסולה.

אמנם בקר"א (זבחים צג ב) נקט בדעת הרמב"ם שאף בדם כשר כשחזר ועירבו, וכ"כ האו"ש (מע"ה ק פ"ה ה"ט) והאבה"א (שם פי"ג הי"ב) והמקד"ד (סי' ז סק"ב) בדעתו. ומאידך כתב המקדש דוד שם בדעת רש"י (שם צג ב) דבכה"ג פסול ע"ש.

ולפי"ז נחלקו הרמב"ם ורש"י בחקירה זו, דלדעת הרמב"ם הפסול הוא רק בדם ובקומץ, ולכן כשקיבל פחות מכשיעור בשני כלים וחזר ועירבו כשר, ורש"י סובר שיש פסול גם בקבלה ולכן פסול.

ב. איתא בגמ' (זבחים כה א): אמר ר"י אמר שמואל, השוחט צריך שיגביה סכין למעלה, שנאמר ולקח מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר. ופרש"י שצריך להגביה הסכין כדי שלא יפול דם הסכין על המזרק, ולפי"ז הוא אותו פסול של נשפך הדם, והקשו התוס' למה צריך דרשה מיוחדת לפסול את הדם שע"ג הסכין, תפול"ל מקרא דדם מהפר יקבלנו דילפינן מיניה פסולא דנשפך הדם.

אמנם ברמב"ם משמע שדין זה אינו שייך כלל לפסול של נשפך הדם, שהרי פסק דין זה בהלכות מעשה הקרבנות (פ"ד ה"ח), ואת הדין של נשפך הדם כתב בהלכות פסולי המוקדשין (פ"א הכ"ה), והלא דבר הוא. ועוד דכתב וז"ל ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא מן הצואר ע"כ, ומשמע קצת מלשונו שהוא רק דין לכתחילה להגביה הסכין ואינו מעכב, ושלא כבנשפך הדם שפסול.

ובאמת בלשון הרמב"ם שכתב 'כדי שלא ירד מעליה אלא מן הצואר' דקדק ידידי הג"ר אברהם כגן שליט"א, שאין כוונת הרמב"ם לפסול את הדם שע"ג הסכין, אלא הוא דין בכל הדם, והיינו שלא יקבל את הדם מהפר ע"י שישאיר את הסכין והדם יטוף דרך הסכין למזרק, אלא יגביה את הסכין כדי שהדם ילך ישירות מהפר למזרק. והוא דין לכתחילה בתורת הקבלה שיהיה מהפר ולא מהסכין.

ולפי"ז מובן למה כתב הרמב"ם דין זה בהלכות מע"ה ק ולא בהלכות פסוה"מ, משום שאינו פסול

## מהגאון בעל "גינת אגוז" שליט"א

### פרשת תצוה

(ה) איסור היסח דעת בציץ ותפילין והמסתעף  
בניהוגי כבוד בהם

והיה על מצחו תמיד (כח, לח)

א) שנינו יומא ז, ב [מנחות לו, ב שבת יב, א] אמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה ק"ו מציץ, ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה "והיה על מצחו תמיד" שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהם אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה.

ומטו בי מדרשא לחקור בגדר הדין שלא יסיח דעת מן הציץ ותפילין, אם הוא משום האזכרות שבהם, והיינו דדין הוא שלא יסיח דעת מהאזכרה שעליו, או דמשום האזכרה איכא קדושה בציץ ובהתפילין ואסור להסיח דעתו מהם משום קדושתן, אבל אין דין היסח הדעת מהאזכרות אלא מהציץ והתפילין משום קדושתן דאית בהו מחמת האזכרה.

ומרן הגר"י זצ"ל אמר, דבדברי הגמ' מוכח דאינו דין היסח הדעת מהאזכרה, דאמרי ק"ו, ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת כ"ש תפילין שיש בהם אזכרות הרבה, ואי הוי דין משום האזכרה אי"כ לאו ק"ו הוא זה, שהרי אין חומר בהתפילין, אלא דכל אזכרה אית בה הדין שלא יסיח דעתו, וכשיש הרבה אזכרות המחייבות שלא להסיח דעת מהן אי"ז חומר כלל, שהרי כל אזכרה ואזכרה מחייבת מצד עצמה הדין שלא להסיח דעת הימנה. ומדאמרי ק"ו ע"כ דהוי זה דין משום קדושת הציץ והתפילין מחמת האזכרות שבהם, וזהו חומר בתפילין דאית ביה אזכרות הרבה, ואי"כ קדושתן חמורה מקדושת הציץ, והוי ק"ו שלא יסיח דעתו מהם. עכ"ד.

ב) והנה בתוס' (יומא ח, א ד"ה ומה) כי וז"ל, תימה לי ליפרך מה לציץ שכן השם הוא בגלוי תאמר בתפילין שהן מחופין עור וכו', ונ"ל דאינו ק"ו גמור דאורייתא אלא מדרבנן, והייק נהי נמי דאיכא חומרא טפי בציץ כדמפרש, מ"מ כיון דאיכא בתפילין צד חשיבות זה טפי, שיש בהן אזכרות הרבה, סברא הוא שמן הדין יש לחכמים לתקן למשמש בהן כל שעה, עכ"ל, והנה בקושייתם שהקי' דמשום דהשם בציץ גלוי יהא זה טעם דדוקא בציץ בעי' שלא יסיח דעתו, מבואר דס"ל דהוי דין משום האזכרות, דאם משום קדושת הציץ מה לי אם השם

שהדם נמצא מחוץ למקומו, א"כ באויר לא שייך לדון כן שהרי אינו מונח בשום מקום שלא צוותה התורה וכך דרכו. משא"כ לשיטת רש"י שיש דין בקבלה לקבל ישירות מהפר, א"כ גם כשנמצא באויר הרי לא קיבל ישירות מהפר אלא מהאויר ולכן פסול.

ד. עוד איתא בגמ' (שם כו א), פרכסה ויצתה לדרום וחזרה כשרה. ופרש"י והאי וחזרה לאו דווקא, ופירש השי"מ"ק את סברת רש"י, דאף בלא חזרה בודאי כשרה, שהרי אין דין 'יוצא' כשיצא לדרום.

אבל התוס' (שם ד"ה דלמא) כתבו דמיירי ביצאה וחזרה קודם קבלה, ולפי דבריהם מובן למה כתוב וחזרה, דאם נשארה בדם וקיבל שם את הדם בודאי פסול, וקמ"ל דאם חזרה לצפון וקיבל שם את הדם כשר ולא נפסל ביוצא. וכ"מ ברמב"ם (פסוה"מ פ"א הי"א) וז"ל, פרכסה ויצאת לדרום וחזרה לצפון ואח"כ קיבל דמה בצפון כשרה ע"כ, ומבואר שפירש את הגמ' כדברי התוס' שמדובר בחזרה קודם קבלה וכ"כ השפת אמת שם. וצ"ב במה נחלקו, ולמה לא פירש רש"י כמו הרמב"ם.

ואפשר לומר שרש"י סבר שאם יצאה הבהמה לדרום קודם קבלה שוב א"א לקבל את דמה ופסולה, ואע"פ שאין בזה פסול של יוצא, מכל מקום הרי צריך לקבל את הדם ישירות מהפר, ואם יצא הפר לדרום שהוא מקום שאינו ראוי לקבלה, לא חשיב קבלה מיד ממקום השחיטה. ולכן הוצרך רש"י לפרש שמדובר באופן שאין כלל פסול בקבלה, והיינו שכל הבהמה יצאה מלבד מקום השחיטה שנשאר בצפון (וכמו שביאר החזו"א זבחים פ"ו אות ג בדעת רש"י) ולא היה כלל במקום ואופן הפסול לקבלה.

אבל הרמב"ם שסובר שאין דין לקבל את הדם ישר מהפר, דמה"ט אפשר לקבל גם מהאויר או מהסכין וכמשנ"ת, לכן סובר שאף אם יצאה לדרום קודם קבלה אם חזרה לצפון וקיבל שם דמה כשרה.

דסברא הוא לתקן בתפילין שיש בהם אזכרות הרבה שלא יסיח דעתו מהם.

ג) והנה ז"ל היראים (מ' שצט), אמר רבה בר"ה חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ק"ו מציץ וכו' ואע"ג דאמרי' בפ' במה אשה יוצאה (שבת סב, א) שקמיעין כיון שמחופין עור מותרין להכניסן בבית הכסא ותפילין ה"ט דאסירי משום שי"ן דל"ת ויו"ד, אלמא אזכרות שבפנים מהני להו חיפוי עור, וא"כ ליכא ק"ו דהא בתפילין נמי חדא אזכרה איכא, הא לא קשיא, דלענין הכנסת ביה"כ הוא דמהני חיפוי עור, אבל לענין דריסת רגלים דאתי על ידי היסח הדעת לא מהני חיפוי עור הלכך איתא לק"ו, ותדע דציץ חמור מתפילין לענין בזיון דלא דמי לדריסת רגלים, דתנן במס' תמיד ובסוטה פ' אלו נאמרין (לח, א) במקדש כהנים נושאים כפיהם למעלה מראשיהם חוץ מכהן גדול שאינו מגביה ידיו למעלה מן הציץ, אבל בשאר כהנים משום תפילין לא חיישינן. עכ"ל.

וביאור דבריו משי"כ "דריסת רגלים דאתי ע"י היסח הדעת" ביאר שם בתועפות ראם (אות סט) דנקט היראים בזה טעם חדש לדן שלא יסיח דעת, שהוא משום שלא יפלו וירמסם ברגליו, [ובזה ביאר משי"כ הב"י (או"ח סו"ס רנב) דגם באוחז בידו אסורים בהיסח הדעת, ע"ש].

והנה דעת היראים מפורשת דס"ל דציץ חמור מתפילין, והוכיח כן מהא דמגביהין כהנים ידיהם למעלה מן התפילין, והכ"ג לא הרים ידיו למעלה מן הציץ, אלא דלענין היסח הדעת שהוא משום חשש שיפול וירמס ברגלים, תפילין חמירי משום דאית בהו אזכרות הרבה מציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, והיינו דהדין שלא יסיח דעתו משום האזכרות הוא ולא משום קדושתן, וכן מבואר ממה שהקי' דמשום שהאזכרות מחופין עור ושרי ליכנס בהם לביה"כ לא יהיה תפילין חמור מציץ, ואי משום קדושתן מה אכפ"ל אם מחופים הם או מגולים, וע"כ דס"ל דהדין שלא להסיח דעת משום האזכרות הוא, ולהכי חלוק כשהאזכרה בגלוי, וכמ"ש התוס'.

אלא דאם כן דמשום האזכרות הוא דלא יסיח דעתו, צ"ע מה דעבדינן בגמ' ק"ו דתפילין דאית בהו אזכרות הרבה כ"ש דלא יסיח דעתו, דמה שייך ק"ו הלא לאו חומר הוא בתפילין, אלא דכל אזכרה יש בה הדין שלא יסיח דעתו וליכא חומר באזכרות הרבה, וכמו שהוכיח מרן הגר"י, ואכן בדעת התוס' דס"ל נמי שהוא משום האזכרות נתבאר דלאו ק"ו הוא, רק דסברא הוא משום כן שיתקנו רבנן אף

בגלוי או אם מכוסה הוא, וע"כ דס"ל דהוי דין משום האזכרה, וע"כ סברא איכא דאזכרה שהיא בגלוי טפי בע"י שלא יהא היסח הדעת ממנה.

וכן נקט בדבריהם בבאר שבע סוטה לח, א דאיתא שם במתני', כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהן ובמקדש על גבי ראשיהן חוץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ, ע"כ, והקי' בבאר שבע, דהא אמרי' חייב אדם למשמש בתפילין ק"ו מציץ שאינו בו אלא אזכרה אחת כ"ש תפילין שיש בהן אזכרות הרבה, וא"כ נימא מכח האי ק"ו שיהא אסור אפילו לכהנים הדיוטים להגביה ידיהם על ראשיהם מחמת התפילין שבראשם. וכי ליישב, דבאמת ציץ חמור טפי, והא דאמרי' ק"ו מציץ, הן כי התוס' יומא דאינו אלא מדרבנן, והיינו דמשום הצד חשיבות שיש בהן מציץ יש לחכמים לתקן למשמש בהם כל שעה. הרי דנקט בדעת התוס' דציץ חמיר מתפילין, אלא דדינא דרבנן הוא שימשמש ולא יסיח דעתו מהן, ולפי"ז דציץ חמיר, ע"כ צ"ל דכל הך דינא שלא יסיח דעתו אינו אלא משום האזכרה, דכיון דבתפילין איכא אזכרות הרבה הוי סברא לתקן בהם שלא יסיח דעתו, ולא תיקשי הוכחת הגר"י דאי הוי דין שלא להסיח דעת מהאזכרה, הא כל אזכרה שבתפילין מחייבת הדין שלא יסיח דעתו ול"ש למימר ק"ו ברבוי האזכרות, שהרי אין הדין חמור בהן כלל, דלד' התוס' אינו אלא מדרבנן, ואכן לאו ק"ו הוא.

אמנם הנה הרמב"ם פ"ד מה' תפילין הי"ד כי וז"ל, חייב אדם למשמש בתפיליו כל זמן שהן עליו שלא יסיח דעתו מהן אפילו רגע אחד, שקדושתן גדולה מקדושת הציץ, שהציץ אין בו אלא שם אחד ואלו יש בהן אחד ועשרים שם של יוד הא בשל ראש וכמותן בשל יד, עכ"ל. הרי מפורש בדבריו, דקדושת תפילין גדולה מקדושת הציץ משום שיש בהן אזכרות הרבה, והדין שלא יסיח דעתו מהם משום קדושתן הוא, וכמו שהוכיח הגר"י מדעבדינן ק"ו היינו דהדין היסח הדעת הוא מהציץ והתפילין משום קדושתן מחמת האזכרות שבהן.

נמצא א"כ דפליגי בזה הראשונים, דהרמב"ם ס"ל דהדין שלא יסיח דעתו הוא מהציץ והתפילין משום קדושתן, ולהא עבדינן ק"ו דתפילין שיש בהם אזכרות הרבה קדושתן חמורה מציץ, והתוס' ס"ל דקדושת הציץ גדולה מקדושת תפילין, והדין שלא יסיח דעתו היינו מהאזכרות, וליכא ק"ו מציץ לפי שהשם בו גלוי משא"כ תפילין, אלא דמדרבנן הוא,

אחת, לפי שהדין שמירה שנאמר בתפילין בא מסיבת כ"א אזכרות, ואילו ציץ אין הדין שעל הציץ אלא מסיבת שם אחד שבו. ושפיר עבדין ק"ו תפילין מציץ לאיסור היסח הדעת מהן.

(ד) והנה הריטב"א בסוגיין כ' וז"ל, תפילין שיש בהם אזכרות הרבה וכו', פ"י אע"ג דלקדושה ולמילי אחריני ציץ חמור, שאינו אלא בכ"ג ובמקדש, אפי' הכי לענין שמירת היסח הדעת שהזכרה שבו גורם אותה, תפילין חמורין, שיש בהן כמה אזכרות, עכ"ל. אשר מבואר בדבריו דנקט דקדושת הציץ גדולה משל תפילין, וא"כ לא משום קדושת התפילין הוא דאמרי' ק"ו לאיסור היסח הדעת, אלא משום האזכרות, וזהו שכי' דהאזכרה גורם דין זה. והנה לדבריו תקשה קושיית הגר"ז, מאי חומר בתפילין משום רבוי האזכרות, והרי כל אזכרה ואזכרה צריך שלא יסיח דעת, ומה חומר בכמה אזכרות מאזכרה אחת. וצ"ע.

אכן כד דייקנן בדבריו, וז"ל, לענין שמירת היסח שאזכרה שבו גורם אותה, עכ"ל, דלכאוי' הו"ל למימר דלענין היסח הדעת שהוא מן האזכרה תפילין חמורין, ומהו שכי' דהאזכרה גורם הדין איסור היסח הדעת. אכן מפורש בזה, דקיום הדין איסור היסח הדעת הוא שלא להסיח דעת מן הציץ ומן התפילין, ומה שגורם דין זה, זהו האזכרות שבהן, היינו שהאזכרות רק גורם הדין איסור היסח הדעת, אבל אין קיום הדין בהאזכרות עצמן שלא להסיח דעת מהן, ועל כן איכא חומר בתפילין, שהאיסור היסח הדעת מהן בא מחמת האזכרות שבהן.

ובביאור דבריו י"ל דפי' כמשנ"ת בד' היראים דנאמר בזה דין שמירה על התפילין שלא יפלו וירמסו ברגלים, ורמי קיום דין זה על התפילין. או דילי'פ בדבריו, דס"ל דאמנם קדושת הציץ גדולה משל תפילין, אולם הדין היסח הדעת אינו אלא כשיש אזכרות, ומשום האזכרות נאמר איסור היסח הדעת דתפילין, וא"כ איכא חומר בהתפילין, שבהם קדושת האזכרות לענין היסח הדעת גדולה משל ציץ, מחמת רבוי האזכרות.

(ה) והנה צ"ב לשי' הרמב"ם, מה שעמדו היראים והבאר שבע, בהא דהכהנים מגביהן ידיהם מעל תפילין שבראשם, ואמאי לא אמרי' ק"ו מציץ שאין הכ"ג מגביה ידו למעלה מן הציץ, ולשיטתו יישב היראים דבאמת קדושת הציץ גדולה משל תפילין, ונהבאר שבע ת"י כד' התוס' היסח הדעת דתפילין

בתפילין שלא יסיח דעתו, אולם דעת היראים דס"ל דלענין זה תפילין חמיר משום האזכרות ועבדין ק"ו צ"ע.

והנה בד' היראים נתחדש לן דהאיסור היסח הדעת דציץ ותפילין הוא לשומרם מפני נפילה, והיה אפשר לדון לפי"ז, דאף דהדין שלא להסיח דעת מן האזכרות, אמנם איכא חומר בתפילין שבנפילתם איכא בזיון לכ"א אזכרות, ואילו בציץ אין הבזיון אלא לאזכרה אחת, וזהו חומר בתפילין מציץ. אכן אכתי תמוה, דמה ענין אזכרה אחת לחברתה, ומשום כל אחת ואחת יש לאסור היסח שלא תפול, ומה נוסף חומר כשיפול עם אזכרה אחרת.

ואשר נראה בביאור שיטתו בעזה"י, דהנה בפשטות גדר ואופן הדין היסח הדעת דציץ ותפילין, אי שלא יסיח דעת מהן או מן האזכרות שבהן, תלי בהנך צדדי שנתבאר בסיבת ויסוד הדין, דאי אמרי' דהאיסור היסח הדעת משום קדושת הציץ והתפילין הוא, א"כ גדר ואופן קיום הדין הוא שלא יסיח דעת מן הציץ והתפילין, ואם האיסור משום האזכרות הוא, א"כ גדר ואופן קיום הדין הוא שלא יסיח דעת מן האזכרות הוא, שלא יסיח דעת מן האזכרות גופייהו, ולהכי זהו שהוכיח הגר"ז דאי הדין היסח הדעת משום האזכרות הוא והיינו שלא להסיח דעת מהן, א"כ ליכא חומר בתפילין שיש בהן אזכרות הרבה, שהרי כל אזכרה ואזכרה דין הוא שלא יסיח דעת הימנה וליכא חומר בכמה אזכרות בחדא תפילין.

אכן הנה אי נימא מאיזה טעם, דאמנם סיבת דין האיסור היסח הדעת משום האזכרות הוא, אולם גדר הדין ואופן קיומו הוא שלא יסיח דעת מן התפילין, שוב שפיר מצי למיעבד ק"ו על קיום הדין, דהיסח הדעת דתפילין חמיר לפי שיש בהן אזכרות הרבה.

והנה ודאי לענין היסח הדעת מעצם האזכרה ליכא חומר באזכרות הרבה, לפי שכל אזכרה מצד עצמה מחייבת איסור היסח הדעת הימנה, אכן בד' היראים דנתחדש לן דדינא שלא יסיח דעת כל עיקרו משום חשש נפילה, לשיטתו זו נראה לומר, דקיום הדין איסור היסח הדעת שנאמר בציץ ותפילין רמי עליהם גופן, שנאמר האיסור היסח הדעת שלא יפול הציץ, וכן התפילין, ולא נאמר אופן קיום הדין על האזכרות, היינו שלא יפלו האזכרות, אלא על הציץ ועל התפילין שלא יפלו. דבאמת הלא חשש הנפילה הוא על התפילין שלא יפלו, ולא על האזכרות. ומעתה הרי י"ל דחמיר טפי שמירת תפילין שיש בהן אזכרות הרבה, משמירת ציץ שאין בו אלא אזכרה

התפילין, ולפי"ז הא קיימא קושיא בדוכתא, דאמאי לא נאסר הגבהת יד מעל התפילין, וכן אמאי ליכא דין עמידה בפניהם, מפני השם ש-די שבהם הנראה מבחוץ.

ובאמת היראים עמד בזה בדבריו, וכי דכיון דקדושת הציץ חמורה מן התפילין ליכא ק"ו, למילף לאסור הגבהת יד מעל התפילין [ולא עבדין ק"ו אלא לענין היסח הדעת שהוא משום נפילת האזכרות וכמשנ"ת]. אולם לדעת הרמב"ם דקדושת התפילין גדולה מן הציץ, א"כ אף אמנם דמשום האזכרות שבפנים אין לאסור להרים ידיו למעלה מן התפילין, לפי שאינם נראים וכמשנ"ת, אולם אכתי צ"ע דמשום השי"ן דל"ת יו"ד שבחוץ לא ירימו הכהנים ידיהם למעלה מן התפילין, בק"ו מצ"ע שקדושת תפילין חמורה ממנו.

אכן נראה בס"ד, דלהרמב"ם לשיטתו שפיר אין לאסור להרים ידיו למעלה מן התפילין משום השי"ן דל"ת ויו"ד שבהם, דהנה כי הרמב"ם פ"ג מה' תפילין הי"א וז"ל, שמונה הלכות יש במעשה התפילין כולן למשה מסיני וכו' ואלו הן וכו' ושיהיה קשר שלהן קשר ידוע כצורת דאל (דלת), עכ"ל.

ובחי' מרן רי"ז הלוי כי לדייק מלשונו דהדל"ת של תפילין מהלמ"מ, אין פירושו דנאמר דההלכה שיהיה אות דלת בהרצועות והקשר, רק עיקר ההלכה הוא על צורת הקשר, שיהיה הקשר בצורה זו, וחלוק ההלכה דדל"ת שאינה אלא על צורת הקשר, ולא שיהא אות דל"ת, מההלכה דשי"ן דהוי ההלכה שיהא נכתב על הבתים צורת שי"ן מימין ומשמאל ויחול עליהם תורת כתב, ובזה ביאר הגרי"ז ד' הרמב"ם פ"ג הטי"ז וז"ל, אין עושין התפילין אלא ישראל שעשייתן ככתיבתן מפני השי"ן שעושין בעור כמו שאמרנו, לפיכך אם חיפן הנכרי או תפרן פסולות, והוא הדין לכל הפסול לכותבן שלא יעשה אותן, עכ"ל, וצ"ע למה נקט הרמב"ם דוקא מפני השי"ן, והלא הדל"ת אף היא מהלמ"מ כמש"כ הרמב"ם, ולפי המתבאר בד' הרמב"ם דהדל"ת מעיקר ההלמ"מ רק תורת קשר עליה ולא תורת כתב, מיושבים היטב דבריו לענין דין ישנו בקשירה, דעשייתן ככתיבתן מפני השי"ן, והיינו משום דרק השי"ן דמעיקר ההלמ"מ תורת כתב עליה, ממילא דקאי גם עליה דינא דכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה, משא"כ הדל"ת דרק תורת קשר עליה, דלא בעינן כלל שיהיה אות דל"ת בהרצועה והקשר, רק שיהיה בצורה זו, ממילא דאינו בכלל כתיבה ולא

מדרבנן הוא], אמנם לשי' הרמב"ם דקדושת תפילין גדולה מקדושת ציץ, ומה"ט איכא דין איסור היסח הדעת בתפילין בק"ו מצ"ע, תמוה א"כ דאף לענין הרמת היד לא יהא דין תפילין קל משל ציץ.

והביאור בזה נראה, דהאיסור להגביה ידיו למעלה מן הציץ, שהוא דרך בזיון, אינו אלא משום דהשם בציץ גלוי, והוי זה דרך בזיון כשמגביה ידו באופן שניכר ונראית ההגבה למעלה מן השם, אולם אם השם מכוסה כמו בתפילין ליכא להא מילתא.

שוב מצאתי בס"ד סברא זו שאמרה חד מקמאי, רבינו יהודה ב"ר קלונימוס משפירא, (נדפס בקובץ שיטות קמאי), שעמד בהא דאי בקידושין סו, א שאמרו לינאי המלך שיתן הציץ על מצחו, ומפני השם הקדוש צריכין כל רואיו לעמוד ולקום מפניו, וא"כ, כמו דילפי' ק"ו תפילין מצ"ע לענין היסח הדעת דתפילין חמיר דאית ביה אזכרות הרבה, הי"ג נימא לענין עמידה מפני תפילין ק"ו מצ"ע דניבעי עמידה בפניהם. ותי' וז"ל, דציץ היינו טעמא דצריך לעמוד מפני שם הקדוש הנראה בכתבו והכל רואין אותו ואין דרך לישב בפניו, אבל תפילין אע"פ ששי"ן של תפילין נראה אין השם בכתבו, דנהי נמי דקדוש לענין זה שאין נכנסין בהן למקום הטינופת מפני ששי"ן של תפילין במקום שם של ש-די, מיהו לענין עמידה אין צריך, אעפ"י ששאר אזכרות כתובין בשם וכו', מחופין הן ואין נראין מבחוץ וכו'. עכ"ל. הרי דלענין דברים דיש לנהוג בהן משום כבוד השם שבציץ, היינו משום שהשם בגלוי, ולהכי ליכא לענין זה חומר בתפילין משום רבוי האזכרות שבו שאינם גלויין.

והנה בסו"ד שם כי וז"ל, ואע"ג דבכמה דוכתי (ברכות ו, א) אמרי' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין של ראש (והיינו דחשיב השם שבתפילין שהוא נראה), לאו ראייה ממש, אלא כיון שרואין שישראל מקיימין מצות תפילין, ויודעין שכתוב בהן שם המיוחד ארבע פרשיות, שהם אמונת השם הנכבד ועול המצות ויראו ממך, עכ"ל. הנה נקט בזה דה"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" לאו ראיית השם ממש, ואין הכונה על השם ש-די שבתפילין [וכן פי' התוס' ברכות ו, א], ובזה ביאר מה דלא נאמר דין עמידה בפני שם זה. אמנם הנה במנחות לב, ב אהך מימרא דכי שם ה' נקרא עליך אלו תפילין שבראש, פירש"י וז"ל, שכתוב בהם רוב השם שי"ן ודל"ת, הרי להדיא דפי' כפשוטו דקאי על השם ש-די הכתוב על

לא נכתב לבישת המכנסים, וביומא ה, ב אמרי'  
מכנסים אין כתובין בפרשה, וילין להו התם  
מדרשא. וצ"ב.

והרמב"ן להלן (כט, ט) עמד בהא דלא נכתבו  
המכנסים בלבישת הבגדים בימי המילואים, וז"ל,  
והטעם שהפריש המכנסים משאר הבגדים כי כל  
הבגדים היה משה מלביש אותם כמו שצוה  
והלבשתם, אבל המכנסים שהם לכסות בשר הערוה  
היו הם לובשים אותם בהצנע, ולכן לא הזכיר עתה  
בכלל ולקחת את הבגדים והלבשת, ולפיכך הפרישם  
במצוה ובענש כמו שהזכרתי למעלה (כח פס' לה),  
עכ"ל. והנה לדבריו יתכן דיי"ל בזה דלכך פירשה  
תורה טעם עשיית המכנסים לכסות בשר ערוה,  
משום דחלוק דין לבישתם מהאי טעמא כמש"כ  
הרמב"ן, אמנם דעת רש"י פס' מא דהלבישם גם  
המכנסים, וכ"כ ביומא ה, ב ובתוס' שם. וגם לדעת  
הרמב"ן אכתי אין זה מספיק, דמשמעות המקרא  
שבא בזה לפרש וליתן טעם לעיקר עשייתן.

ונראה בזה בעזה"י, דהנה נתבאר בכתובים בגדי  
הכהונה תכליתם וענינם "ועשית בגדי קדש לאהרן  
אחיק לכבוד ולתפארת" (כח, ב) "ולבני אהרן תעשה  
כתנת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם  
לכבוד ולתפארת" (כח, מ), [וברמב"ם בסה"מ (עשה  
לג) שנצטוו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לכבוד  
ולתפארת]. וז"ל הרמב"ן (שם, ב) לכבוד ולתפארת,  
שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים,  
כמו שאמר הכתוב כחתן יכהן פאר, כי כל אלו  
הבגדים לבושי מלכות הן וכו', עכ"ל. הנה נתפרש  
בזה בקרא טעם עשיית הבגדים, שהוא לכבוד  
ולתפארת.

והנה פ"י שם הרמב"ן ענין זה דכבוד ותפארת בכל  
הבגדים שהם כמו שהיו אצל המלכים, וכי גבי  
המעיל והכתונת [דמבואר בקרא שמואל ב יג, יח]  
שהיה מנהג בנות מלכים ללבוש מעילים שתתעטפנה  
בהן באופן שאינו מכסה כל מה שמתחתם, אלא  
היתה הכתונת פסים אשר תחת המעיל נראית  
וגלויה. ועי' בד' הרמב"ן להלן (פס' לא) דפירש  
דהמעיל כולו נחלק לשני כנפים מלמעלה עד למטה,  
ולכך נראית הכתונת שתחתיה, וכ"כ הרמב"ם פ"ט  
מכלי המקדש ה"ב. הרי מבואר דענין לכבוד  
ותפארת בהבגדים שייך רק במה שנראה בלבישתו.  
וגם לדעת רש"י (פס' ד) והראב"ד (שם) דהמעיל הוא  
כמין חלוק, הנה בתפא"י בהקדמת ס' מועד (כללי  
בגדי כהונה ד"ה המעיל) כי דהכתונת היה נראה

קאי עליה הך דינא דכל שישנו בקשירה ישנו  
בכתיבה.

ואשר לפי"ז דדעת הרמב"ם דאין הדל"ת מתורת  
כתב, דלא בעינן כלל שיהיה אות דלת בהרצועה  
והקשר, ואינו אלא הלכה בצורת הקשר, הלא מעתה  
אין השי"ן דל"ת ויו"ד שבתפלין בכלל אזכרה, דאין  
בכולם תורת כתב ולאו אות הן כלל, ועל כן אין  
מקום לאסור להכהנים להרים ידיהם מעל התפלין.

ואמנם בדעת רש"י כי הגרי"ז דמבואר להדיא דגם  
הדל"ת והיו"ד שברצועות אותיות גמורות הן, דפי'  
הא דאמרי' במנחות לד, ב תפלין של ראש חמורה  
קדושתה, וז"ל, שרובו של ש-די נעשה בשל ראש  
שי"ן דל"ת, אבל בשל זרוע אין אלא יו"ד וכו', עכ"ל,  
וכן שם לה, ב מה שהובא לעיל מד' רש"י אהא  
דאמרי' שם שם ה' נקרא עליך אלו תפלין שבראש,  
דפי' דהיינו משום שכתוב בהם רוב השם שי"ן  
ודל"ת, והמבואר דס"ל לרש"י דעיקר ההלמ"מ הי'  
שיהיה בהקשר של ראש אות דל"ת ובהקשר של יד  
אות יו"ד, ושיחול בהם תורת אותיות, ולהכי השי"ן  
דל"ת יו"ד חשיבי שם.

והנה בד' היראים מבואר דהשי"ן דל"ת ויו"ד  
שבתפלין חשיבי אזכרה, [ואי לאו דקדושתן קלה  
מקדושת הציץ אין לחלק בהן לענין איסור להרים יד  
מעל התפלין], וי"ל דס"ל כדעת רש"י דהלמ"מ  
דשי"ן דל"ת ויו"ד היתה שיהא בהו שם אותיות,  
והרי כאן אזכרה בחוץ, ולהכי אי לאו דקדושת הציץ  
חמורה מן התפלין, הרי אין להכהנים להרים ידיהם  
מעל התפלין משום אזכרה זו.

## ו) מכנסי כהונה.

**ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממתנים  
ועד ירכים יהיו (כח, מב)**

יש להבין מה שפירש קרא במכנסים הטעם  
לעשייתן, משום לכסות בשר ערוה, מה שלא מצינו  
בשאר בגדים שיתפרש בכל אחד טעם לעשייתו.

והנה עוד יש לדקדק מה שנכתב עשיית המכנסיים  
שלא בסדר עשיית שאר הבגדים, דבתחילה נכתבו  
בגדי אהרן ובגדי בני אהרן כתונת אבנט ומגבעת,  
ובפס' מא "והלבשת אתם את אהרן אחיק ואת בניו  
אתו ומשחת אתם ומלאת את ידם וקדשת אתם  
וכהנו ליי", ורק בפס' מב "ועשה להם מכנסי בד וגו'"  
ולמה לא נכתבו בסדר עשיית שאר הבגדים, [ועי'  
אוה"ח]. וגם הנה בלבישת הבגדים בימי המילואים

ולא חגר אותו אבנט, ואח"כ הלביש את בניו מכנסים כתונת ומצנפת, ואח"כ נטל את האבנטים וחגר את אהרן ואח"כ בניו.

וכי הריטב"א וז"ל, ונראה מדברי רש"י דלמאן דאמר בבת אחת, הלבישו לאהרן כל בגדיו ואפי' בגדי כהן הדיוט חוץ מן האבנט, וא"כ הלביש לכל אחד בגדיהם בזה אחר זה חוץ מהאבנט. ואינו נכון כי היאך ילביש לאהרן שאר בגדי כהונה גדולה קודם שהיה מלובש מכל ד' בגדי כהן הדיוט. אלא לאחר שחגר לאהרן ולבניו אבנטיהם בבת אחת כדפרישנא, חזר והלביש לאהרן בגדי כהונה גדולה, עכ"ל. הנה הריטב"א נקט בפשיטות דבעי ללבוש בגדי כהן הדיוט קודם לבישת בגדי כהן גדול. וצ"ב פלוגתתם בזה.

ובאמת כדעת רש"י זו כן מתבאר בד' הירושלמי (פ"א ה"א ב, ב) א"ר חנינה ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבניטן של בניו, יהודה ברבי אומר, וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו. ע"כ. ופי' בקה"ע, שהלביש לאהרן את הציץ והמצנפת, ואח"כ הלביש לאהרן ובניו את האבנטים יחד. ויש להק' בזה תמיהת הריטב"א, איך לבש הציץ שהוא מבגדי כהן גדול קודם שלבש ד' בגדי כהן הדיוט.

והנה יש לעיין בהך מילתא דפשיטא ליה להריטב"א דדין הוא להקדים ללבוש בגדי כהן הדיוט קודם לבישת בגדי כהן גדול, אי הוי הלכה בהכהן הלושב, שצריך להיות מלובש תחילה ככהן הדיוט ואז להוסיף ללבוש בגדי כהן גדול, וכפי שיבואר להלן. או דהוי הלכה בלבישת הבגדים, דבגדי הכהן גדול הם תוספת על בגדי כהן הדיוט, ואין להוסיפם קודם לבישת הבגדים שהם ראשית ועיקר, שאפי' כהן הדיוט צריך להם.

דהנה יש לפרש דהוי הלכה בהכהן, ולתלות פלוגתתם ביסוד הנידון בזה, ובהקדם, דהנה כי הרמב"ם פ"ה מכלי המקדש הי"ז וז"ל, כהן שלא עבד עדיין מעולם שמינו אותו כהן גדול הרי זה מביא עשירית האיפה ועובדה בידו תחילה כשאר חינוך כל כהן הדיוט, ואח"כ מקריב עשירית האיפה שניה שהיא חינוך כהן גדול, ואחר כך מקריב עשירית האיפה שלישית שהיא חביתי כהן גדול שמקריב בכל יום, עכ"ל. ובכס"מ הביא דבירושלמי איתא דאינו מביא אלא שתים, אחת לחינוכו ואחת לעבודת היום, והיינו דסגי באחת לחינוך כ"ג וכהן הדיוט.

תחת המעיל. ומה גם דאצל כהן הדיוט הרי היתה נראית כולה.

והנה הבגדים כולם יש בהם כבוד ותפארת, אולם המכנסיים הלא אינם נראים, שהרי היו ממתנים ועד ירכים, והיו תחת הכתונת, וא"כ אין בהם כל עיקר טעם עשיית הבגדים, שהוא לכבוד ולתפארת, אלא טעמם נתפרש שהוא משום לכסות בשר ערוה.

ואשר מעתה יתפרש היטב מה שלא נכתב מצות עשיית המכנסיים עם שאר הבגדים, לפי שחלוקים הם בטעם עשייתן כפי שפירש הכתוב, דכל הבגדים עניינם וטעם עשייתן לכבוד ולתפארת, אבל המכנסים אין בהם משום זה כמשנ"ת, אלא טעם עשייתן משום לכסות בשר ערוה.

וראיתי בבעל הטורים ריש פרשתו (פס' ד) עה"פ ואלה הבגדים אשר יעשו וגו' שכי' דלא הזכיר מכנסים לפי שנאמר (פס' ב) לכבוד ולתפארת. וכמשנ"ת.

ויעוי' משך חכמה (כח, מ) דנקט דאין חייב מיתה משום מחוסר בגדים אלא בחיסור מכנסים, [עי' תוס' יומא שם], וכי' וז"ל, והנה כל דבר שיש בו כבוד בהיותו, לא יהיה בחסרונו פחיתות, אבל דבר שבהעדרו יהיה פחיתות, לא יהיה בהיותו שלימות וכבוד, והנה בגדים אלו יהיו בהיותם כבוד, אבל על המכנסים בלבשו אותם אינם בגדי כבוד, אולם בהעדרם הוא פחיתות, לכך כתב מיתה על המכנסים (פס' מג) שאם לא ילבש אותם יהיה פחיתות וחייב מיתה וכו', אבל שאר בגדים אינו חייב על חסרונם, רק על עבודה משום זרות דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והוו כזרים וכו', עכ"ל, והיינו כמשנ"ת דהבגדים כולם משום כבוד הם, והמכנסים מעצם דינם הוא שלא יהא פחיתות כבוד, היינו לכסות בשר ערוה.

## ז) סדר לבישת בגדי כהן גדול

[אם יש להקדים ד' הבגדי כהן הדיוט]

וחגרת אתם אבנט אהרן ובניו (כט, ט)

ביומא ה, ב פליגי אמוראי כיצד הלבישן משה באבנט, חד אמר אהרן תחילה ואח"כ בניו, וחד אמר אהרן ובניו בבת אחת, מ"ד אהרן ואח"כ בניו יליף מקרא דפ' צו דהקדים אהרן תחילה, ומ"ד בבת אחת יליף מקרא דהכא 'וחגרת אותם' בבת אחת, ופריך עלה, בבת אחת מי משכחת לה, ומשני, לא צריכא דאקדים. ופירש"י, הלביש לאהרן כל בגדיו

לבישת בגדי כ"ג, ובביאור דעת רש"י והירושלמי דפי' שהיה מלביש האבנט לבסוף. דהך מילתא להקדים בגדי כהן הדיוט לאו הלכה היא בהכהן הלוּבש, רק דדינא הוא למיעבד הכי, משום דבגדי כהן גדול הם תוספת על בגדי כהן הדיוט, ואין להוסיפם קודם ללבישת הבגדים שהם ראשית ועיקר שאפי' כה"ד צריך להם, ולהכי יש להקדים לבישת בגדי כהן הדיוט.

ובביאור פלוגתתם לענין הלבישה שהלביש משה לאהרן בגדי כהן גדול קודם האבנט שהוא מבגדי כהן הדיוט שהלבישו באחרונה, נראה בזה בס"ד, דהנה נחלקו הראשונים בדין קדושת בגדי כהונה, דעת תוס' קידושין נד, א דבגדי כהונה קדושתן קדושת הגוף, ודין ככלי שרת דעבודתן מחנכתן להיות קדושת הגוף, ודעת הריטב"א דבגדי כהונה אין קדושתן קדושת הגוף ככלי שרת, אלא דינם כקדושת דמים [לפי שאין משתמשין בגופן ואינם אלא מכשירי עבודה], והובא פלוגתתם במשלי"מ פ"ח מכלי המקדש ה"ה. (והרמב"ן שם שכי' כד' הריטב"א, לשיטתו אזיל בהשגתו על הרמב"ם בסה"מ מ' לג דאין למנות בגדי כהונה שאינם אלא מכשירי עבודה).

והנה בחי' מרן רי"ז הלוי בסוגיא דיומא הביא ד' התוס' דבגדי כהונה קדושתן קדושת הגוף, ודין כדן כלי שרת שעבודתן מחנכתן להיות קדושה"ג, ולפי"ז כ' דנמצא דבשעה שהלביש משה לאהרן את הבגדים עדיין לא היה עליהם דין בגדי"כ כלל, דהרי כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן, ומשיחת הבגדים היתה אחר הלבישה כדאי' בתו"כ פ' צו (מכילתא דמלואים) דלאחר שהיה מלביש היה מושחם, ואי"כ בשעת מעשה הלבישה אין עליהם שם בגדי כהונה כלל. עכ"ד.

אשר לפי"ז, דרש"י וכן הירושלמי אזלי בהך שיטתא דבגדי כהונה קדושתן קדושת הגוף, ולבישתן היא מחנכתן, ואי"כ נפקא לן דבשעת לבישה זו שהלביש משה לאהרן עדיין לא קדשו הבגדים ולא היה עליהם שם בגדי כהונה כלל, וי"ל דליש הך דינא ללבוש קודם בגדי כה"ד, אלא היכא דשם בגדי כהונה עליהם, דאין ללבוש הבגדי כ"ג שהם כהוספה על בגדי שאר הכהנים לכבוד ולתפארת, קודם שלבש בגדי כה"ד, אולם היכא דאין שם בגדי כהונה עליהם כלל, אין קפידא שיהיו בגדי הכה"ד קודמין לבגדי הכ"ג.

ובאור שמח כ' לבאר יסוד פלוגתתם, דתלי בהא דפליגי בסוגיא דיומא שם, אי אבנטו של כהן גדול ושל כהן הדיוט שוין או דאבנטו של כה"ד דבוץ ושל כ"ג דכלאים, דאי שוין הם, הרי דכהן גדול הוא גם כהן הדיוט, שד' בגדים שוין רק נתוסף עוד ארבעה בגדים, ולכך יש להביא לחינוכו אחת לחינוך כהן הדיוט ואחת לחינוך כהן גדול, כדסי"ל לגמרא דילן, דהא נעשה גם כהן הדיוט, אולם בדעת הירושלמי י"ל דסי"ל דאבנטו של כה"ד דבוץ ושל כ"ג של כלאים, ואי"כ הוי כ"ג דבר אחר בפני עצמו, ואינו כהן הדיוט כלל, לכך אינו מביא אלא אחת לחינוכו לכ"ג. עכ"ד.

ובזה יש לתלות הפלוגתא אי בעי ללבוש בגדי כה"ד קודם לבישת בגדי כ"ג, דהריטב"א דנקט בפשיטות דיש ללבוש ד' בגדי כהן הדיוט קודם לבישת בגדי הכ"ג, היינו דסי"ל דכהן גדול הוי גם כהן הדיוט, ולכך צריך להתקדש ככהן הדיוט, ורק אחי"כ יכול ללבוש בגדי כהן גדול. אכן דעת הירושלמי דכהן גדול הוי דבר בפני עצמו ואינו כהן הדיוט כלל, וכדסי"ל להירושלמי דאין מתחנך כלל לכה"ד, וכן ד' רש"י בסוגיא הא קיימי אליבא דמ"ד אבנטו של כ"ג לא זהו אבנטו של כה"ד, ולהכי שפיר ליכא דין כלל להקדים לבישת בגדי כהן הדיוט, [וביותר דהא אין אבנטו של כ"ג וכה"ד שוין], ושפיר הלביש האבנט באחרונה.

אמנם ראיתי בס' שמועת חיים שכי"כ בביאור הנידון בזה, ודחי לה דבדעת הריטב"א מוכח דלא סי"ל דבכלל כהן גדול איכא נמי כהן הדיוט, דהנה בקידושין עז, ב איתא, לא יאמר גרושה בכהן גדול ותיתי בק"ו מכהן הדיוט ואנא אמינא השתא לכה"ד אסורה לכ"ג מיבעיא למה נאמרה וכו', ע"כ, וכ' שם הריטב"א וז"ל, לא צריך ק"ו ממש, שהרי כבר נאסר בה כשהיה הדיוט, ומשום דנתמנה כ"ג לא ירד מקדושתיה, אלא נקטיה לרבנותא אפילו נתמנה מיד כשהגדיל שלא היה הדיוט מעולם, עכ"ל, ומבואר בזה דאם נתמנה לכ"ג בלא שהיה כה"ד מעולם, לית ליה דין כה"ד כלל. ואי"כ לא מצינו למימר דטעמיה דהריטב"א דפשיטא ליה דבעי ללבוש בגדי כה"ד קודם לבישת בגדי כ"ג, משום דצריך להתקדש תחילה כדן כה"ד, דהא דעת הריטב"א דכ"ג שלא היה כה"ד לית ביה אלא דין כ"ג, ואהרן הא מעולם לא היה כה"ד, ובכה"ג הא לית ביה דין כה"ד כלל.

ואשר ע"כ נראה בס"ד ביאור הדברים, הא דפשיטא ליה להריטב"א דבעי ללבוש בגדי כהן הדיוט קודם



בתי המקדשות שהיו לנו. בית המקדש השני עמד תכ שנה, ובית המקדש הראשון עמד תי שנים, אותיות כת ית, שתי בתי המקדשות שהיו ואינם. רבינו בחיי מבאר, שזה מה שאכן קרה לאותם בתי מקדש, הם הפכו להיות כתיית, נכתשו נשברו והוחרבו עד היסוד. אבל, מוסיף רבינו בחיי, בית המקדש השלישי שאליו אנו מייחלים, יהיה "להעלות נר תמיד", מכון לשבתך עולמים. כפי שהזכרנו בעבר, איננו מחשבי קיצים, אבל הגימטריה של 'להעלת נר' (כפי שכתוב בתורה חסר), היא תשפ"ה. זה נראה שאנחנו בדרך לשם, ונקוה שעוד לפני זה כבר נזכה, אבל נחזור ונאמר, הכל תלוי בנו וברצון שלנו.

הרד"ק (מופיע בחלק מהדפוסים), כותב על הפסוק בתהלים קב "כי רצו עבדיך את אבניה", את הלשון הבאה: "כי ירושלים תבנה, כשיכספו לה ישראל תכלית הכסף".

וכדי שלא יאמר האומר, מי אני שאבקש על כזה דבר גדול, הרי אני יודע את שפל ערכי. אז בבקשה. בפרשתינו מופיע פסוק "ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה", ולכאורה יש כאן כפל לשון, 'חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה'. כותב החת"ס יסוד עצום, בהקדמת דברי חוה"ל בשער הבטחון, לכל אדם יש יכולות וכוחות מיוחדים שהקב"ה נתן לו, אבל הוא עצמו לא תמיד מודע לזה, היות שהוא גדל עם זה אז זה נראה לו טבעי. והיה אם יבוא מישהו מבחוץ ויעיר את תשומת לבו למעלות אלו, הוא ידע איך לנצלם, אבל אם לא, הכוחות יהיו כזרע שאינו מעובד ירקבו וילכו לאיבוד. אומר החת"ס, הקב"ה אומר למשה רבינו, לפני שאתה אומר לחכמי לב מה לעשות, דבר ראשון תגיד להם 'אשר מלאתיו רוח חכמה', תגיד להם 'יש לכם את זה', דעו שיש לכם כוחות ונצלו אותם כמו שצריך.

לפני 130 שנה חי בירושלים הגה"ק בעל הלשם, (סבו של הרב אלישיב), בעל הלשם חיבר ספר ידוע בקבלה שנקרא "לשם שבו ואחלמה". כאשר הלשם היה בגיל תשעים פלוס הגיע לבקר בירושלים אחד מעשירי בגדד. כשנכנס לבקר אצל בעל הלשם, ראה על השולחן את ספר הלשם, שאל את בעל הלשם 'כבודו הוא שחיבר את הספר?' והוא עונה לו כן. הגביר מתחיל לספר לרב, שלפני חמישים שנה הספר הגיע לבגדד אל הבן איש חי בשעות

[ואף אי איכא הלכה גם בלבישה זו של סדר לבישה, כמו שהביא הגרי"ז מד' הרמב"ם פ"י מכה"מ ה"א, מ"מ לא שייך הא מילתא שלא להקדים לבישת בגדי כ"ג לבגדי כה"ד, דכל שאין שם בגדי"כ עליהם ליכא בזה כלל רעותא וחסרון בהקדמת בגדי הכ"ג, ולאן דין סדר הוא משום עצם הבגדים דנימא דבעי שיהא זה קודם לזה].

אכן דעת הריטב"א דאף בלבישה זו הראשונה, איכא להך דינא דיש ללבוש בגדי כה"ד קודם לבגדי כ"ג, לשיטתו אזיל, דבגדי כהונה אינם קדושת הגוף ככלי שרת, ודינם כקדושת דמים. וא"כ הרי אין חילוק בבגדי כהונה בין קודם עבודה ללאחריה, ואין לבישה הראשונה חלוקה משאר לבישת בגדי הכהונה, וזהו דס"ל דאף בלבישה זו שהלביש משה לאהרן יש להקדים תחילה לבישת בגדי כה"ד ללבישת בגדי הכהן גדול. והדברים מאירים.

והנה בעיקר ד' הריטב"א ראיתי בס' שמועת חיים שהק', דהלא מבואר בקראי פ' צו (ח, ז-ט) דאהרן לבש באחרונה את המצנפת ועליה נתן הציץ, הרי דלבש את מעיל האפוד והחושן דהם בגדי כהן גדול קודם שלבש המצנפת שהוא מבגדי כה"ד.

ולפמשנ"ת אין זו קושיא על עיקר הא מילתא שלא ילבש בגדי כ"ג קודם שלבש בגדי כה"ד, דהכא בלבישה ראשונה שלא היה שם בגדי כהונה עליהם שאני, כמשנ"ת. אכן לד' הריטב"א דס"ל דאף בלבישה זו לעולם דינא הכי, צע"ג. [ולחומר הקושיא אולי י"ל דשאני לבישת המצנפת דכ"ג, דכיון שאין אצל כה"ד מצנפת אלא מגבעת, אף דלענין דינם שווין הם, מ"מ לענין הא דאין ללבוש בגדי כ"ג קודם לבישת כה"ד, שאינו דין מצד עצם הבגד כמשנ"ת, אפשר דחלוק בזה דין המצנפת. אמנם הריטב"א בדבריו כ' "ד' בגדי כהן הדיוט" והיינו דהמגבעת בכלל. וצ"ע].

\*\*\*

**מהרה"ג רבי פינחס זלצמן שליט"א**

**ראש כולל ש"ס "זרע שמשון"**

**באסטאן ביתר**

**(ח) "יקרים מפז"**

פרשת תצוה, "כתית למאור להעלות נר תמיד". מבארים רבותינו הראשונים, בעל הטורים ועוד, שבתית 'כתית' מרומזים שני

מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את שתי האבנים על שמת בני ישראל מסבת משבצות זהב תעשה אתם: ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון: ס

א.

במפרשים מבארים שדרך כתיבת האותיות על האפוד לא היה ע"י חקיקה באיזמל, אלא ע"י השמיר, שהיה מבקע את האבנים, כלומר היה סודק אותם אך הם עצמם לא היו נחסרים. והטעם לכך משום שכתוב שהאבנים צריכים להיות בשלמותם.

מדוע לא חקקו באבני האפוד

ויש להבין טעם הדבר שהיו צריכים להישאר בשלמותם, ומדוע חקיקה לא נחשבת כפגם בשלמות שסוכ"ס אף אם לא נחסר מן הדבר, סוף כל סוף אינו 'שלם'. ומדוע לא היה אפשר לכתוב עליהם בדיו.

למה אבני האפוד זכרון, ומדוע נכתב פעמים זכרון כמו"כ יש להבין מה שכתוב שטעם האותיות הוא משום 'ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל, ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון', צריך להבין למה הם זכרון, ומדוע זה הדרך היחידה לזכור את הסיבה שלשמה צריך זכרון. וכמו"כ מה הכפלות שכתוב פעמים זכרון.

מדוע יעקב אבינו הזכיר את אבני האפוד  
בנסיון יוסף

והנה בעניין קדושת אבני האפוד מצינו שכאשר רצה יעקב אבינו להזהיר את יוסף מלחטוא עם אשת פוטיפר א"ל שאם יחטא לא יהיה רשום שמו באבני האפוד, ואומנם כוונתו של יוסף מלכתחילה היתה לשם מצוה שראה שעתיד להיות מהם המשך, אך אחרי דברי יעקב, פירש יוסף, ומדוע לא יכול היה יעקב לומר מפורש שהדבר אסור גמור, וזה עריות. מדוע הוצרך יעקב לומר רק בדרך רמז שלא יכתב ע"י על 'אבני האפוד', שאם זו מצוה להינשא לה מה משנה מה המחיר אף לא יכתב ע"י על אבני האפוד כך צריך לעשות, ואם הדבר אסור אף אם ישאר כתוב על אבני האפוד הדבר אסור, ובהכרח שיעקב א"ל שהדבר אסור מדינא, ולמרות זאת הוסיף שידע שאם יחטא יכתב על אבני האפוד ומדוע הוצרך להוסיף זאת.

ב.

אחה"צ, והבא"ח שקע בלימוד הספר עד שהיו צריכים לבוא ולהזכיר לו להתפלל מנחה מעריב. לאחר מכן הבא"ח חזר אל הספר וכל הלילה היה שקוע בלימודו עד שבבוקר היו צריכים לקוראו להתפלל שחרית. בהמשך, קרא הבא"ח לראש הקהילה, ואמר לו 'תכין הכנסת ספר תורה'. 'אבל אין ספר תורה חדש? שאל הגבאי. אמר לו הבא"ח 'הספר זה הוא כמו ספר תורה, ואני רוצה שיעשו לו הכנסת ספר תורה'. טוב, הרב אמר, אז ככה עושים. וברחובות בגדד רקדו עם הספר מתחת לחופה. תוך כדי הסיפור של הגביר, בעל הלשם מתחיל לבכות. שואל אותו הגביר, 'אני מצער את הרב? לא לא, תמשיך אומר הלשם. וכך הוא ממשיך לספר, והלשם בוכה. 'למה הרב בוכה? שואל הגביר, עונה לו בעל הלשם: 'כשחיברתי את הספר בגיל ארבעים תיכננתי לחבר עוד שני ספרים בהמשך לזה, אבל אף אחד לא בא לומר לי שזה דבר חשוב, אז חשבתי שזה מיותר ולכן לא עשיתי. עכשיו כשאני בגיל תשעים פלוס אתה בא לספר לי שהבן איש חי רקד עם הספר, כעת אני כבר לא יכול לעשות כלום, על זה אני בוכה. כמה כח יכול להנתן ממילה טובה גם לגדולי עולם.

ונחזור לענייננו, הקב"ה שהוא זה ששם אותנו ב2024 חושק דווקא בתפילה של היהודים כאן, בתוך העולם הגשמי הסואן הזה, שפשוט אנחנו הקטנים 'נפתח את הפה' ונאמר: 'אבא שבשמים, אנחנו רוצים לחזור הביתה'. המטרה שלנו היא לא שלקהילה פלונית יהיה כך וכך נציגים, וכך וכך מוסדות, ולקהילה אלמונית כך וכך ראשי ערים. ממש לא זו התכלית. אנחנו רוצים דבר אחד ויחיד. מלכות שמים מלכות בית דוד ובניין בית המקדש. "אחר ישובו בני ישראל וביקשו את ד' א-להיהם ואת דויד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים".

\*\*\*

(ט) "פניני פז"

פרשת תצווה

מהרה"ג ר' אברהם זלצמן שליט"א  
בעל "אדני פז" על סוגיות הש"ס.  
שמות פרק כח פסוק יא - יב (פרשת תצווה)

הוא כנפילה מאיגרא רמא לבירה עמיקתא, שהדבר שנזהר בו כ"כ הרבה דווקא בו נכשל, ולצורך זה א"ל יעקב ששמו רשום עדיין על אבני האפוד, הוא לא נפגם עדיין, ונשאר כמו שהיה בכוחו אם כעת לא יחטא.

הזכרון באבני האפוד להזכיר ליהודי שלעולם אינו נפגם במהותו

וזהו מה שנאמר בתורה שאבני החושן צריכים להיעשות באופן שלא יתחסר בהם, להזכיר ליהודי, שיהודי במהותו לעולם אינו 'נחסר' הוא חצוב מעולם שאין בו חטא, ואף בפנימיותו אין בו חטא, וכמבואר בחז"ל שגוי כשממלא תאוותו ליבו שלם אך יהודי ליבו מיוסר על מעשיו, ואומר בליבו 'וי לי שהכעסתי את בוראי'.

האבנים נכתבו בלא להיחסר בכדי להעביר מסר שאף אם יהודי חטא הרי שצריך לתקן מעשיו, ולתקן אורחות חיים, לטהר נשמתו, אך בו עצמו שום דבר לא נכרת, הוא אהוב ורצוי לפני המקום, ורק צריך להכשיר מעשיו, וכל הפוסקים בחומרת החטאים נאמרו קודם שיחטא, אך לאחר שחטא 'ישוב וימחל לו'.

וכבר כתב הרמב"ם בעניין התשובה (הלכות תשובה פרק ז הלכה ו) 'אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד', לכל יהודי ובכל מצב יש את הדרך חזרה, חזרה לאבא בשמים שכל כך רוצה ומחכה וממתין לבאים לשוב בתשובה שלימה.

ולצורך זה ניתקנו אבני האפוד להיות זכרון לעם ישראל, שיזכרו בכל מעשה אשר יעשו, ועד כמה שיפלו, שיהודי יכול להיחזק אך לא להיפגם, ותמיד יכול לשוב בתשובה שלימה, ולחזור למה שהיה תחילה.

נאמר גם 'זכרון לה' להזכיר שגם אם יהודי יירד מטה מטה, בן הוא ולא שייך להרחיקו

ולאידך זהו זיכרון אף לה', שיתכן ויבאו זמנים שבהם יהודי יירד עד שפל המדרגה ויעשה מעשים מכעיסים כ"כ שיתכן וכבר יהיה כ"כ שנאוי לפני המקום עד שכבר ייאבד תואר בן, וע"ז כפל הפסוק ואמר 'זכרון לפני ה', שאבני האפוד הם זיכרון לעם ישראל שתמיד יכולים לעשות תשובה, והם זיכרון אף לה' שיהודים כמה שירדו, הם בניו ולא נפגמים רק נחלקים, אך בשלמותם קיימים, ועדיים יכולים לחזור בתשובה, ורק צריכים את 'הכופין אותו עד שיאמר רוצה אני'.

אבני האפוד המקור לעולם של 'כלל ישראל'

ושמא אפשר לפרש זאת כפי המוזכר בכתבי הארי"ל ובספרי החסידות, שישנו עולם ושמו 'אדם קדמון' כלומר העולם של אדם הראשון קודם החטא, עולם זה הוא עולם שאין בו כל פגם וחטאים. ולכל יהודי באשר הוא יש לו שייכות לאותו עולם, ומן הדרכים להגיע לאותו מקום טהור, המטהר את הנמצאים בו זה ע"י שנכללים באחדות גמורה עם כלל ישראל. וזהו הטעם שנהגו אצלי חסידים לומר 'לשם ייחוד' קודם מצוות, שבאמירה זו אנו נכללים בעולם של 'כלל ישראל'.

ויתכן לומר שמקור אחדות כלל ישראל נמצא באבני האפוד, באותם אבנים שלכל אחד מהם היה צבע שונה המרמז את תפקיד השבט ומטרתו וייעודו בעולם, וכולם כאחד [כל אחד לפי דרכו] מביאים את העולם לתפקידו ומהותו.

ואומנם בכדי ליצור עולם כזה צריך היה שיווצר בטהרה כאדם הראשון קודם החטא, וכשבטי י-ה הטהורים, ואחר שהוא נוצר כל אחד אף הנמוך ביותר אם יתאחד עם כלל ישראל יכול להגיע לאותו עולם ולטהר מעשיו.

## ג.

לא חקקו באבני האפוד לרמז שיהודי אומנם יכול להיחזק אך לא להיפגם

והנה היה אפשר לסבור, שכאשר יהודי חטא, והתלכלך בחטאים ופגמים, הוא כבר לא יכול לחזור למה שהיה קודם, נשמתו התלכלכה והתגשמה וכאדם שנכרתו אבריו כך אדם שחטא חלקים מנשמתו נשרו ונפלו, ואף אם יכשיר מעשיו מ"מ לא יוכל לחזור לעצמו.

וכבר אמרו צדיקים שישנם עברות שנאמר עליהם 'כל באה לא ישובו' המשמעות הפשוטה שאי אפשר לשוב למה שהיה קודם לכן.

מחשבה זו מרפה כל הבא לשוב, לא די במה שיאלץ להזדכך בגיהנום הרי שגם בעולם הזה כבר לא יוכל להתקרב לה' כמו שהיה תחילה, ומהיכן יהיה הכוח לחזור בתשובה.

טעם אמירת יעקב את אבני האפוד בנסיון לתת כוח ליוסף שלא נפגם

וכנגד זה אמר יעקב אבינו ליוסף הצדיק, כאשר א"ל שאסורה עליו אשת פוטיפר, וידע יעקב שכעת נרפו ידי יוסף, שמתברר לו שנמצא עם אישה האסורה עליו, ובשביל יוסף הרי הדבר הזה

## ”נחשבה”-הגאון מורנו רבי יחיאל הלוי נוביק שליט”א ר”כ ”דעת יוסף” אשדוד

### בס”ד ”נחשבה” תצוה תשפ”ד

#### כהנים בעבודתם – לא שררה כי אם עבדות

וְאַתָּה תִּדְבֹר אֶל כָּל חֻמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֲתֵינוּ רוּחַ חֻמָּה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אַהֲרֹן לְקָדְשׁוֹ לְכַהֲנֵנוּ לִי. וְאַלְהֵי הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאַפֻּד וּמְעִיל וּכְתָנֹת תְּשִׁיבִין מִצַּנְפֹּת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בְּגָדֵי קָדֵשׁ לְאַהֲרֹן אֶחָד וְלִבְנָיו לְכַהֲנֵנוּ לִי. הנה התכלית של בגדי הכהונה בכלל ושמונת הבגדים של אהרן הכהן הגדול בפרט, היו בכדי לכבד את הקב”ה, ולא בשביל כבוד הכהן הגדול בעצמו, וזהו הלשון לכהנו לך, והיינו לי לשמי כנודע.

ולכן אנו מקוננים ביום כיפור על הבגדי כהונה שנאבדו מאתנו בעווננו, והיינו לא על מה שנאבד הכבוד מהכהנים, אלא מה שיש מיִעוֹט כבוד שמים של הכהנים בבגדיהם ובכהונתם בעבודתם.

אמנם אותו הנכרי בגמ’ דשבת דל”א ע”א, לא הבין כן... וראה בזה איזושהי העדפה של שבט הכהונה והכהן הגדול, ועל כן בא לשמאי הזקן ואמר לו: גיירני ע”מ שתשימני כהן גדול... כלומר, אני רוצה לקבל ”ולנצל” מהיהדות את המקסימום... ושמאי דחפו באמת הבנין, כי לא הבין ולא השכיל אותו הגוי, דמצוות לאו ליהנות ניתנו, אלא לעול, ולא שררה יש להם לכהנים כי אם עבדות. ואנו מתפללים לאמר, והשב כהנים לעבודתם, והשב את העבודה לדביר ביתך. וגם הלל הזקן חבירו של התנא הקדוש שמאי הזקן, הסכים לזה, אלא שהלל הזקן מצא דרך לחנך אותו מרם שנתגייר, ולימד אותו דהקרא דוהזר הקרב יומת נאמר אפילו על מלך ישראל, כי אין תכלית הבגדים לכבוד האדם המכובד אלא לכבוד המלך הכבוד השם צבקות שמו.

והנה יש בזה עומק נוסף, שכל ישראל יש להם באמת חלק בבית המקדש ובבגדי כהונה, ובעבודה ובהכל, עד קודש הקדשים ממש, אלא שבזמן שהכהן הגדול החלק שלו בעבודת השם מתבטא בכך שהוא לובש בגדי כהונה, ונכנס לפני ולפנים, תפקיד הישראל הוא, לקיים ולשמור המצוה דוהזר הקרב יומת. וזו הכניסה שלנו לבית המקדש, שבכך אנו מכבדים את בית המקדש ואת מי ששיכן שמו בבית המקדש... ועל זה גופא אנו מקבלים שכר, ומי יימר איזו מצוה גדולה יותר, ואיזה שכר גדול יותר, והתנא מלמדנו שאי אתה יודע שכרן של מצוות. ומעשה דשמעיה ואבטליון עם הכהן הגדול יוכיה, דשבקו כו”ע הכהן גדול והלכו ללוות לשמעיה ואבטליון ואמרו לו שמעיה ואבטליון דיתכן שבני עממיה עושין מעשה אהרן הכהן יותר מהכהן הגדול.

והנה לפי מה שנתבאר לא רחוק הוא לומר שבאמת אותו הגר רצה להתגייר ע”מ שיגיע לדרגה הגבוהה ביותר ועל כן אמר גיירני שתשימני כהן גדול, ולמדו הלל הזקן שהוא באמת מגיע לדרגה הגבוהה ביותר. וזהו באמת סוד יראת שמים, דיראת שמים היא גם המפתח החיצונית וגם החצר הפנימית, שהבא להיטהר מסייעין אותו, ומי נחשב הבא ליטהר, זהו אשר בא אל המלך אל החצר הפנימית, ואזי מסייעין אותו, וזהו גם כן המפתח החיצון ודו”ק.

והנה יראת שמים הוא ההרגש הפנימי בכל מצוה ומצוה, ואם אין להאדם הרגש, הרי אין לו ההערכה, ובאמת ההערכה נובעת מהכרה הפנימית של עבודת השם וכבוד שמים, וזה מביא האדם לדרגות הגבוהות ביותר, אמנם בלא הכרה פנימית חסר לו גם המפתח החיצון, ובהי עייל ודו”ק.

והנה ע”י ההערכה שמעריך את דיני התורה הקדושה, הוא מגיע לשיא הדרגות העליונות וזהו החצר הפנימית, וע”כ יכול כל איש ישראל להתקשר עם ביהמ”ק ע”י הזר הקרב יומת, אבל לולא זאת אפילו הי’ לובש בגדי כהונה, עדיין אין לו שייכות לכבוד שמים, שהלא אחשורוש ג”כ לבש בגדי כהונה, אבל זה היה

לכבוד עצמו כמובן וראה מה עלתה בידו, ונמצא שהלל הורה להגר הדרך להגיע לדרגה של כה"ג, ע"י לימוד תכסיסי מלכות ודו"ק והבן עומק תורתנו הקדושה והטהורה, שכל אחד, ואפילו היהודי הפשוט ביותר, יכול לומר בשבילי נברא העולם.

## "בומרנג" (בעין הסערה)

**דרמה מדהימה עם מסר חד מאד!**

**פרק מ"ו "מבחן פתע" (מי בוחן את מי?)**

**תמצית קצרצרה מהפרק האחרון:**

ל נפתלי מלווה סכום כסף גדול לדודי כדי שיוכל להכין קלטת מיוחדת שתפגין את כישרונותיו הבחכים, הוא מביא אותו לאולפן מיוחד שם הוא מקבל טיפול מיוחד לאחמיי"ם יש שם קטעים מיוחדים ביחד עם אלי הקטן שמתגלה כ"פעוט פלא" הם שרים ביחד את "הבן יקיר לי אפרים" בשני קולות בהלחנה מיוחדת של דודי כל מי ששומע את המנגינה מזיל דמעות, האמא בוכה מאד מרוב התרגשות ומצירה שהוא לא הלחין ניגון מיוחד על השיר "רחל מבכה את בניה כי איננו" שיציין את הניתוק בינה לבין אמה שנים רבות.

דודי משכפל עשרים עותקים ושולח לכל המקומות ששושן נותן לו, כעבור שבועיים מגיעה תשובה חיובית מכל הכתובות, הגדיל לעשות פסח שולביץ הגבאי של "נר תמיד" בלוס אנג'לס שהודיעו על ביקור שיעשה בקרוב בארץ ישראל, הוא שולח לו זימון מיוחד ליום ג' בעוד שבועיים במלון טירת בת שבע בירושלים, הוא ירצה לשמוע אותו שוב יחד עם חזן מיוחד שיבוא עמו ויבדוק את יכולותיו בלייב.

צילה סומכת על דודי שילך בגפו ויעמוד על כל הסיכומים שעשה עמו ר' שלמה שרפשטיין, אם יבחין בגמגום קל ביותר יוד מהרעיון.

דודי הכין את עצמו למפגש ביום ג', אין ספור חזרות עשה כדי לעמוד במבחן הגורלי, עד שלא היה בטוח בעצמו לא נרגע. הוא לקח איתו במזוודה מיוחדת את כל הציוד החזני ויצא לדרך כשלבנו מפרפר מרוב התרגשות, האם ימצא חן בעיניהם ויוכל להכניס סכום כסף רציני שיצמצם במשהו את החוב, או אולי ירעד כמו דג ויאבד את הביטחון העצמי.

כשהגיע ללובי של המלון, ראה לובי רחב ידיים מלא בכורסאות מפנקות, שולחנות היו מסודרים לאלו שמזמינים פינוקים או ארוחה קלילה, המקום הקרין עושר רב, כיאה לאנשים בעלי נכסים שיכולים להתאכסן במלון יוקרתי שנועד בעיקרו לאנשי עסקים גדולים.

דודי סקר במהירות את הקהל שהיה במקום, עיניו בולשות אחרי כל אדם לראות מי מהם עונה לפרופיל שבנה על פי מה ששמע מחברו שושן. אם חשב שימצא אותם בקלות התאכזב במהרה, לא היה זכר למי שיכול לענות ל-40% מהפרופיל.

פסח שולביץ תואר כאדם גבוה קצת מקריח בעל כרס מכובדת, פניו מגולחות למשעי, מצח למדני גבוה, עוטה משקפי מצבט לפניו, חיוך רחב שופע על הפנים, חזות של אדם שטוב לו בחיים.

אך איש מהנוכחים לא תאם את הפרופיל, רובם היו נוער צעיר שהשתובב ודיבר באנגלית צרחנית בקולי קולות, היתר כמה זקנים שישבו לנוח בלובי והסתכלו בעיתונים באנגלית או פטפטו בינם לבין עצמם, מלבדם הסתובבו ארבעה אנשי צוות מובטלים מחכים שאיש יצטרך לשירותם.

משך 40 דק' חיכה בחוסר סבלנות לפסח ומלווהו. לא היה אחד שינסה להטעות אותו אולי זהו, גם האמריקאים שנכנסו ויצאו תוך כדי, היו שונים בתכלית.

מה קורה איתי? אולי טעיתי ביום? הוא מסתכל שוב ושוב בהזמנה בעצבנות, לא הוא לא טעה, התאריך והשעה מצוינים בהזמנה, הוא לא איחר אלא הקדים בחמש דקות, אין ספק הם לא עמדו בלוח זמנים לכל הדעות המקילות ביותר, קורה שמתאחרים רבע שעה לפעמים עשרים דקות אולי גם חצי שעה אבל ארבעים דקות לא זכור לו שקרה אצלו בימי חלדו עם אנשים רציניים.

מה הוא עושה כעת? הוא חיכה די הרבה זמן, ארבעים דקות הם זמן רב מאד, האם היתלו בו? לשם מה? די היה שלא יתייחסו אליו, מהתלה אכזרית כזו ממש לא מתאימה לאותו פסח שולביץ, כפי שתואר לו נפתלי שושן הוא אדם הגון מאד, הוא לא יעשה כאלו בדיחות.

הוא ניסה לסגור שיצאו למקום בשעה מוקדמת ונתקעו, אולי, השאלה למה לא יוצרים קשר לנסות להסביר את התקלה.

אולי יחכה עוד עשרים דקות בכך יתן להם צ'אנס. עד אז הם יגיעו למקום.

אך כאשר עברה שעה פלוס ואין קול ואין עונה. החליט שאין לו כוח למשחק העצבים, גם אם הם לא אשמים אבל הוא לא בטלן שיכול לבזבז את יומו.

אין ברירה אחרת, עליו לעזוב את המקום, כל שערי התירוצים ננעלו, הוא מבין שהם לא חשבו כלל עליו, כנראה שסגרו כבר עם חזן אחר, לכן לא אכפת להם ממנו בכי הוא זה.

הוא יצא מהלובי כולו כאוב, הוא לא שיער לעצמו את התחלת הקריירה המקצועית שלו עם כאלו יחסי אנוש, צריכים לחשוב שוב על יציאה לחו"ל כמנהג המשולחים, ישנם הרבה יהודים טובים שמחוסר ברירה נאלצים הם ליטול את מטה הנדודים, גם ראשי ישיבות וראשי כוללים נאלצים לעשות דרכם בכל מיני מקומות, כדי לקיים את התורה, גם הוא נוסע למטרה חשובה מאד, להשיב חובות. עוד לא הספיק לרדת את כל מדרגות בית המלון, לפתע רץ אחריו אחד מהפרסונל של בית המלון.

"סליחה האם שמך דודי סטוויצקי?"

"אכן כן"

"הרגע קיבלתי הודעה טלפונית דחופה, לבדוק אם יש בלובי אדם בשם דודי סטוויצקי, האנשים נמצאים כעת בכותל המערבי, הם שואלים, האם אתה יכול לקחת מונית על חשבונם אל הכותל?"

דודי לא ידע מה עונים למקרה מוזר כזה, הוא היה כעוס מאד מהלגלוג הזה, אנשים קובעים פגישה ובמקום לפגוש נוסעים לכותל, רק אחרי כן נזכרים להודיע על שינוי במפגש?

שאלה נוספת הציקה לו, איך ידעו בדיוק שעזב, כדי לרוץ אחריו ולקבוע איתו פגישה אחרת?

אם היה לו את צילה היה הכל פשוט, היא הייתה מסדרת לו את המחשבות, אבל כעת לא ידע מה לומר.

היו לו מספר אסימונים, הוא יחפש טלפון ציבורי, כדי להתקשר אל צילה ולשאול אותה מה עושים.

אך אותו אדם היה חסר סבלנות, עליו לענות תשובה מהירה לשולחיו, הוא שאל אותו על מה הוא מתמהמה, כששמע מדודי כי עליו לדבר עם אשתו על המצב, אמר לו: אדרבה טלפן אליה מהנייד שלך."

"אין לי כזה משחק, עברתי את הגיל שמחזיקים צעצוע בכיס".

"פעם ראשונה אני שומע שאומרים לי על נייד שזה צעצוע, זה כלי שמשרת את האנשים בצורה נפלאה ביותר, אתה נמצא באמצע הדרך ואין לך דרך איך לדבר עם אשתך, אתה לא צריך לחפש טלפון ציבורי כמו שנהגנו בעבר, היום עברנו לעיזן חדש, בו יש לכל אחד את המכשיר צמוד זמין לידו, האם אין זה דבר נפלא?"

"לא, אין לי כל צורך בו, אני לומד בכולל מבוקר עד ערב, אשתי לא תתקשר אלי יהיה מה שלא יהיה, היא נותנת לי ללמוד בראש שקט ופנוי מדאגות, אז למה לי להחזיק את הצעצוע שנוטל את כל הריכוז מהראש? ועוד לשלם על האחזקה שלו?" התמיהה נשמעה אמיתית ולא מעושה.

איש צוות המלון היה מופתע לשמוע שיחה כזו, הוא דתי לחלוטין, אמנם לא ברמות גבוהות, אבל מתפלל ג' תפילות ביום שומר שבת כשרות וכל הדברים המהותיים, אבל טלפון הוא חלק אינטגרלי מהחיים והנה לך אדם שכופר בכל הטובה הזו.

טוב, אם אין לך נייד תתקשר מהמלון על חשבוננו לנייד שלהם".

"מצטער, אני לא יכול לדבר כשאנשים יכולים לצותת לי, אני מעדיף לדבר מטלפון ציבורי, כשתהיה לי תשובה אשוב למלון לומר לך מה סיכמונ".

\*\*\*

זה היה פרי החינוך של צילה שהחדירה בבית, "לא" גדול לכל אביזרי התקשורת למיניהם, באותם ימים התחילה התופעה לחדור יותר ויותר, להחזיק קו אחד או אפילו שניים, כי לפתע כל אחד יש לו הרבה מכרים וגואלים שצריכים לדבר איתם, בשנים עברו שלא היה הטלפון זמין, האפשרות היחידה לתקשר היה פגישה בחדר או ברחוב, בטיש לפניו או לאחוריו, בזמני בחירות סוערים או בעת הפגנות על כל צרכי השעה.

(מעשה שבעיני ראיתי, לפני למעלה מעשור שנים התפללתי מעריב ב"זיכרון משה", ישבתי ליד איזה אבך עסקן עד מעל הראש, לפני ק"ש הוא מתחיל להתפלל וסדרת מנגינות נשמעה מכל אחד מהכיסים, הוא החל לחפש בחיפזון בכל הכיסים, כדי להשתיק את הטלפונים שלא ויתרו על מציאותם, מכל כיס קדמי ואחורי נשלף מכשיר, ספרתי בלי גוזמא 6 טלפונים מכל הצבעים והסוגים. מולנו ישב הגאון הקדוש מן רבי שמואל אוירעבאך זצוק"ל שקוע כולו בק"ש, אבל העסקן כל כך הרעיש בחיפושים ובהשתקות של צאן מרעיתו, עד שרבי שמואל כבר לא יכול היה לסבול זאת הוא קם וברח מהמניין כולו נרעש מהמצב, האבך לא התרגש, הוא אמר את ק"ש כמונה מזומנים).

לפתע השתנתה המציאות והחלה חברותא חדשה ושמה טלפון לפתע אנשים צורכים את זה כאויר לנשימה, מילא בחוץ, אבל בכולל לומדים, לשם כך מגיעים, מה צורך יש לעוד חברותא נוספת שלא נרשמה לכולל חוקית? (ראש הכולל לא מקבל עליה דתות עד כמה שדעתי משגת).

אבל יום אחד הגיע אל דודי חבר מילדות יוסף שיימר שהחל לעבוד מטעם חברת פלאפון, הוא קיבל אחוזים ניכרים מהחברה כדי למשוך קליינטורה, אחד הקורבנות היה דודי, הובטחה לו תכנית מוזלת מאד בהתחלה כדי ליפול בשוחה העמוקה בלי לחוש בה.

דודי שכבר חונק שכל דבר שואלים את צילה המצילה שבצילה הוא חוסה, הלך לשאול, האם יתן ידו למכשיר החמוד שאינו עונה לתואר "מנגו" וגם לא מברכים עליו "שהחיינו" גם ברגל. ישנה תוכנית מוזלת ואפשר להצטופף משהו ולהחזיק מכשיר אחד שישמש את שניהם גם יחד.

"למה זה נדרש לך? שאלה צילה, הרי אני בבית לא הרחק מהכולל, יש לך חברותא מלאה, בקושי אתה מצליח לעבור את הסדר עם כל הלחצים, אז מה חסר לך את צלצול הרינגטון? ובכלל, כל עוד לא שלמנו את החוב אנו לא לוקחים אפילו פרוטה אחת מעבר לחיות שלנו, אך גם אם יתנו לך בחינם אל תיקח כי בחינם מקבלים כינם".

דודי הזדהה עם דבריה לחלוטין, הוא ראה שצילה תמיד צודקת, היא דיברה בדרכי נועם ושכנעה אותו שמי שצועד בדרך להיות גדול לא צריך שיהיה כתוב עליו בזיכרון להולכים ביום השלושים. "לא פסק פומיה מגורסה, מה בין יתד להמודיע? למה זה השמיט ידיעה אלמונית ומשנהו הבלוט, למה מת פלוני לא הוזכר אצל האחד ואצל משנהו הוכפל ושולש.

בעת הבחירות, מי אמר ומה אמר, מי עשה ומי רק חלם, לאן נצביע ובכמה פתקים, צהוב ולבן או שמא לבן וצהוב. המנוח שלנו מנוחתו בגנזי הפוליטיקה, בקי היה מה חושב ראש המשל ומה צוחק עליו ראש הפומפיזיה יהי זכרו בראך, תן צבע על גבי המצבה.

\*\*\*

דודי רץ לחפש טלפון ציבורי, אך היה שם תור די נכבד, הוא לא בן יחיד. הוא החליט להמר על עשר דקות, הוא יכול היה לחכות שעה תמימה בלי שיבואו ויתנצלו על כך, לא תיפול משערת ראשם אם אף הם ימתינו לו עשר דקות.

אך מתברר שלאנשים במקום היה הרבה מה לדבר ט' קבין לכל אחד ואחת, הם לא חשבו עליו כלל. הוא החליט לנסות לחשוב מה הייתה צילה מייעצת לו בכזה מקרה.

צילה נראתה בדמיונו, חושבת לרגע ומייעצת לו לא להיענות לתנאים המשפילים, אם היו מתנצלים ואומרים שימתין עוד כמה דקות נוספות עד שיגיעו למלון ניחא, אבל שייעצו לו לקחת מונית ולהגיע עד אליהם אחרי שחיקה להם שעה בלי לתת הסבר מניח את הדעת למה עשו לו את הטריק הזה. זה מעבר לכל גבול!

כבודו יותר חשוב מכל הכסף שכבר יעשה איתם. אם יתחיל בעמדת תבוסה, הם יתעללו בו אחרי כן כמו שצריך, זה יהיה סימן לבאות שהוא נמושה.

מה נותר כעת לעשות?

הוא יעלה למלון ויודיע לשליח שלהם שעליו לחזור לביתו בבני ברק, אם הם מעוניינים לפגישה נוספת שיודיעוהו, בתנאי שיעמדו עמו בלוח זמנים, כי הוא אבדך כולל מסודר, הוא לא עוזב את זמני הכולל רק במקרים מסוימים אבל אם זה עומד בחוסר התאמה ללוח הזמנים אין לו עניין בכך!

השליח נותר בפנים קפואות, דודי חש שעשה את הדבר הנכון, אמנם הצטער שכבר בשלב הראשון התקלקל הקשר עם בית הכנסת שמכניס כפול מכל בית כנסת אחר, אבל לאחר דקה נוספת חשב שקך עדיף, כך ידעו שהוא אדם בעל עקרונות, שלא נע כשבשבת בכל רוח מצויה.

\*\*\*

בכותל המערבי עמדו פסח שולביץ ורעהו העדולמי והמתינו לשיחה שתתקבל מאיש הקבלה של המלון, כאמריקאים מתקדמים כבר היו להם פלאפונים ניידים משוכללים ביותר, הם המתינו זמן רב עד שאיש הפרסונל השיב להם מענה שלילי.

פסח שולביץ היה מלא טרוניה על עמיתו החזן מיכאל גולדמן שיזם את הטריק, הם באו לבחון עשרה חזנים במשך הזמן שיהיו בארץ, הם הותירו את דודי באחרונה, תשעת החזנים לא כל כך מצאו חן בעיני מיכאל, על דרך ההמעטה, הם היו ממוצעים פלוס ואולי מעט יותר. איש מהם לא התקרב לביצועים שהראה דודי בקלטת.

פסח היה נלהב מאד, הוא היה מוכן לסגור עם דודי כבר עתה, על סכום של שמונה עד עשרה אלפי דולרים, אבל מיכאל טען לו שאפשר לקבל את דודי בסכום הרבה פחות, אם יראה שהעסק לא כל כך בכיסו.



פסח צייט לעמיתו, הוא זכר את המריבות הקבועות שהיו לו עם פיליפ מייזעס הפרזידנט קפוא הפנים והמריר, על כל אגורה היה צריך להתמקח איתו עד שהתרצה, הוא הסכים עם מיכאל להרוויח חזן מעולה בפחות כסף, אבל עתה גילה שהבחורצ'יק שומר מאד על כבודו, מה יעשה עתה? אם ירוץ אחריו יבזה את עצמו לחלוטין.

"אני חושב שעשינו טעות בזה ששיחקנו יותר מדי עם אותו בחור, היה עלינו להגיע למלון להתנצל על האיחור ולא לעשות ממנו סחבה. זה היה מוגזם מדי". טען פסח.

"אני חושב שיש לך טעות חמורה בבחור, ראה נא שאין לו מכשיר נייד, כל מי שפגשנו יש לו כבר מכשיר כל שהוא בכיסו, ואילו לבחור שלנו יש רק אסימונים בכיסו, הוי אומר שהבחור "פנטי" לחלוטין, הוא יבוא אליך בתביעות, להפוך את בית הכנסת שלנו ל"אולטרה אורתודוקסי" אתה מוכן לתנאים כאלו? רק חסר לך שיגלה את מה שרק אני ואתה יודעים. בשביל מה אתה צריך את כל הסיפור על הראש שלך?" השיב מיכאל בנחרצות.

"אתה מגזים מאד, יתכן ששכח את הנייד בבית, או שיקר לו מדי לדבר בכזה מכשיר, אתה יודע שלנו יש תנאים אחרים בתקשורת מאשר בישראל, התוכניות של התקשורת בישראל מאד יקרות, לכן הוא העדיף לדבר עם אסימונים" סגור פסח.

"אני לא רוצה להתווכח איתך, בוא נסכם שאנו ממתנים לו שבועיים, אנחנו נוסעים כעת חזרה לחו"ל ואני מבטיח לך שדודי שהכסף מאד חשוב בשבילו, יעשה איזו קומבינציה איך לשמור על כבודו ולהציל את המשרה. באם לא, נסגור עם משה שניידר שנראה הטוב ביותר מבין כל היתר, נאמר לו שנעמוד איתו בקשר תוך שבועיים ולא נסגור עליו את הדלת" סיכם מיכאל המחליט הראשי.

פסח שולביץ לא רצה להתווכח עם עמיתו, תמיד הוא צודק וחבל על הזמן. מה עוד שכל זה כבר מאחוריהם, עתה עליהם לבדוק האם יש עוד מה להציל.

\*\*\*

כששמעה צילה מדודי את כל מה שעבר עליו הסכימה עם צעדיו, אסור לתת לאנשי הצוות לשחק עם רגשות, אם זו ההתחלה מי יודע מה יהיה ההמשך, צילה כבר החלה לחשוש שאולי פסח שולביץ הוא לא אדם ישר, מעשה כזה לא מעיד על יושרה סטנדרטית, איך יהיה ניתן לסמוך עליו בהמשך. היא ייעצה לדודי ליצור קשר עם יתר בתי הכנסת אפילו שמדובר בסכום קטן יותר.

אך דודי היה עדיין נתון בסערת רגשות קשה, היה קשה לו לשכוח את כל המאורע הוא צריך לכל הפחות שבוע שבועיים כדי לחזור אל עצמו.

צילה לא סברה כמוהו, היא אמרה לו שצריכים למהר, אחרת עלולים לאבד את הרכבת שזה אומר שאת השנה הזו הפסידו. אבל דודי לא היה יכול לשמוע, אפילו אם המחיר יהיה רב.

לאחר שבועיים התאוושש, הוא מיהר להרים טלפון לכל ארבעת ההצעות, התגלה שצילה צדקה, כל אותם בתי הכנסת לא יכלו להמתין מדי הרבה, הם היו חייבים להתארגן עוד בתחילת הקיץ, כך נוהגים באמריקה שהכל מסודר הרבה לפני הרגע האחרון, דודי איבד זמן רב מדי, כתוצאה מכך איבד את הזדמנותו להופיע עוד באותה שנה.

צילה נזהרה מאד בכבודו, היא לא אמרה לו מילה אחת על כך, חשוב שלדודי יהיה ביטחון עצמי ולא יאבד אותו על ויכוחי סרק, צילה גם החליטה שהיא לא מחנכת, אלא רעיה נאמנה.

אם דודי עדיין לא בשל, בגין רגשות יתר, אין מה לעשות, זה טבעו ועליו ללמוד להתמודד לבד עם חסרונותיו.

\*\*\*

לר' יצחק שרפשטיין היה "פה על גלגלים" הוא ידע לסנוט ולהעיר לכל מי שהיה לו מה לומר וזה כלל גם את אחיו הגדול רב שלמה שהיה יהודי חשוב בעיני כולם, אבל אצל ר' יצחק הוא אח ככל האחים. "שלמה, העז שלך שמא תיש הוא?"

רב שלמה ידע והבין היטב את הסניטה, אבל העמיד פנים תמהות כאילו לא הבין.  
"על מה אתה מדבר?"

"כולם בנו על החזנות של דוד היקר שיביא סכום מכובד שיצדיק את השכירות שלנו, לפי ההסכם אני זה שמגיע לו את שנת השכירות הנוכחית, הסברת לי יפה שכדאי להאריך את ההסכם ואת הכסף אוכל לקבל ברגע שישוב עם המצלצלים. אבל כפי שנראה דודי הוא "לא יוצלח" עם קבלות, עד שיעשה משהו שיצדיק את ההמתנה, תצא רוחנו, האם מוצדק להמשיך את ההסכם כשאין לו פרוטה על הנשמה?"

"ר' יצחק היקר, אתה צודק, אני לא יכול לבקש ממך להיות צדיק, אמור לי כעת כמה ההפסד שלך"  
"ששה חודשי שכירות שיכולתי לקבל עליהם שוכר בתנאים של בני ברק".

"תן לי חודשיים ואני אארגן לך את הכסף, בינתיים תן לזוג אורכה, אני ארמז לצילה כי עליה לחפש דירה אחרת, אבל ר' יצחק אנא תהיה אך אפיים, אני חושב שבזכות זאת תהיה לך סייעתא דשמיא מופלגת בכל שטח".

ר' יצחק בוש, מול גדלות הנפש של אחיו שנתן לזוג דירה כמעט חינם ולא חשב לבקש מהם כמעט כלום, הוא הסכים לתנאים של אחיו, אולם רמז שיעשה השתדלות של ממש בעניין.

ר' שלמה המתין לרגע הראשון שיכול היה לדבר עם צילה, הוא רמז לה בעדינות כי עליהם לחפש דירה במהירות, היות ואין לאחיו שמגיע לו את הדירה לשכירות של השנה הזו על מה לבנות.

צילה הבינה היטב את המצב, כבר זמן רב שהיא חוששת מקך, היא כבר גישה היכן תשיג דירה בזול, אך לא מצאה עד עתה. כל הזמן התפללה לישועה, אך עתה כבר אין יותר שהות, היא שוחחה על כך עם דודי.

לדודי היה רעיון גאוני, אבל לא רצה לומר לה, לפני שהוא בודק את זה בשטח, עוד באותו יום נסע במיוחד לירושלים לנחומי אחיו ושאל אותו אם הוא יכול לדבר עם חמיו רב נפתלי ברנר שעתיד נכסים, אם יכול לתת לו את אחת הדירות שלו בתנאים טובים, כיון שהם נמצאים כעת במצב לא קל. דודי הבטיח שיעשה כל מאמץ לשלם כשירווח לו, אולי ייסע לאחת הארצות לעשות "שנור" עבודה מאד לא נעימה, כדי שיוכל להתחיל להתקיים.

נחומי היה כמעט בהלם לשמוע את מצבו הדחוק של אחיו, הוא ידע שהחיים לא נוסעים בקלות, אבל לא האמין שעד כדי כך הגיעו הדברים. הוא הבטיח לו שהוא נוסע כבר עתה עמו לחמיו כדי לסדר את העניין.

רב נפתלי היה יהודי עם לב זהב, הוא זכר את הוויתור הגדול שעשה דודי כדי שהשידוך של נחומי ירוץ, את הכרת הטוב על כך זכר כבר שנים רבות, עתה הגיע רגע התשלום.

לאחר מחשבות החליט לתת את דירת הנופש שהייתה לו ברחוב החלוץ בשכונת בית הכרם, דירה בת 5 חדרים שהייתה מטופחת יפה ושמורה לו עבור כל מיני נופשות, הוא לא השכיר אותה מעולם, כדי לשמור אותה תמיד לכשיצטרך, עתה החליט לתת אותה למשפחת סטוויצקי עד שיסתדרו באופן אחר, יש לו עוד שתי דירות נופש, אחת בצפת ואחת בנהריה.

הוא אמר לנחומי שיאמר לדודי שהיה בחוץ בעת השיחה הזו שיקרא לו להיכנס.

ר' נפתלי מסר צרור מפתחות של דירתו בשכונת בית הכרם לדודי ולחפץ את ידיו בחמימות, הוא הודיע לו שיכול להשתמש בלי לשלם לו שכר, רק שישמור על הדירה שתהיה נקיה, כדי שתוכל לחזור אליו כפי שהייתה.

דודי היה המום, הוא לא האמין שהישועה תגיע אליו בכזו מהירות. הוא ביקר את רב נפתלי בכל הברכות ונשק את כף ידו בהתרגשות רבה.

דודי חזר לביתו בשעת לילה מאוחרת וסיפר לצילה על הנס הגדול שאירע, הוא הראה לה את צרור המפתחות של הדירה ששמורה במצב מצוין, הם יכולים להיכנס אליה כבר עתה.

צילה פרצה בבכי נסער מרוב שמחה, היא הודתה לבורא יתברך שלא זנח אותם לרגע, ב'ה יש שלוחים למקום עתה יוכלו להקדיש כל פרוטה למטרה החשובה, איך משיבים את החוב הגדול שרובץ על כתפם.

ד"ר אוגוסט לא הזכיר להם ברמז הקל ביותר על החוב, אבל הבושה הגדולה שיש להם מאי פריעת החוב מפריעה למהלך החיים התקינים, צילה מחפשת בנרות עבודה, אולי בירושלים תמצא עבודה מהבית, יש להם כבר ב'ה ילדה בשם רחלי בת חודשיים וחצי, אותה לא תמסור לשום מטפלת, גם אלי המתוק רוצה לראות את אמו בבית תיכף שהוא חוזר מהגנון, היא חייבת להיות בבית ולעשות עבודות מזדמנות, עד עתה בבני ברק היה המצב דחוק מאד, אבל ירושלים זה עולם אחר, אולי שם יקל עליה להיות "פרילנסרית" מי יתן וכך יהיה, התפללה מקירות לבה.

~~~~~

**התודה והברכה לכל אלו שמסייעים להצלחת הגיליון!!!**

[hanoch90@gmail.com](mailto:hanoch90@gmail.com)